

JEAN MORUZI

INFRAȚIUNILE CONTRA ONOAREI
IN
NOUA LEGISLAȚIE PENALA ITALIANA

Studiu însoțit de prefața D-lui Profesor

VINCENZO MANZINI

Decanul Facultății de Drept a Universității
„Regale din Padova

BUCUREȘTI
IMPRIMERIA PENITENCIARULUI „VĂCĂREȘTI“
— 1931 —

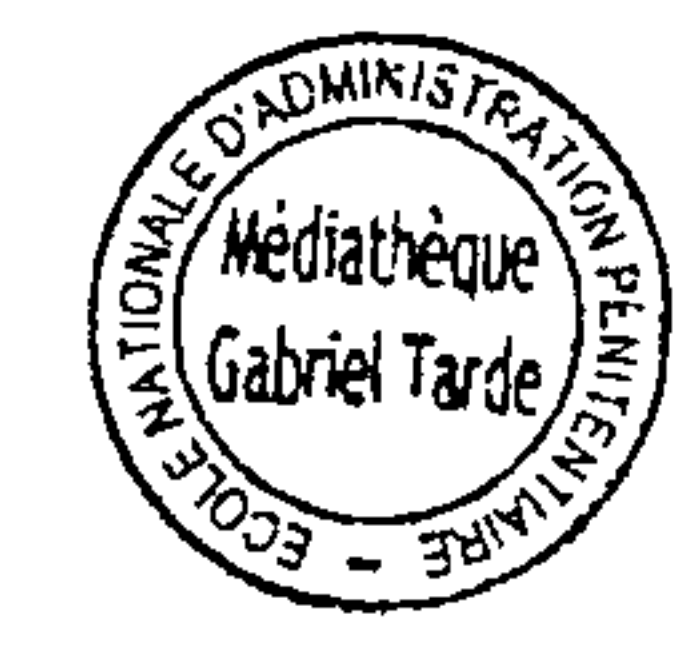

AS/16
f9c3+

JEAN MORUZI

INFRACTIONILE CONTRA ONOAREI
IN
NOUA LEGISLAȚIE PENALA ITALIANA

Studiu însoțit de prefața D-lui Profesor
VINCENZO MANZINI
Decanul Facultății de Drept a Universității
Regale din Padova

BUCUREȘTI
— 1931 —

INFRAȚIUNILE CONTRA ONOAREI

IN

NOUA LEGISLAȚIE PENALĂ ITALIANĂ

PREFAZIONE

Jean Moruzi, non avrebbe veramente bisogno di essere preceduto: il suo nome è già largamente noto ed altamente stimato nel campo degli studi di diritto penale.

Mente colta ed educata ai più severi cimenti del pensiero giuridico, egli degnamente segue il metodo più progredito nelle scienze penali, alle quali ha dato già notevolissimi contributi e più ne darà in seguito, onorando la Romania ed anche un po' l'Italia, che ha contribuito a sviluppàre la cultura del Moruzi.

Questo studio, che riguarda „i reati contro l'onore nella nuova legislazione penale italiana“, riafferma le belle doti e la seria preparazione dell'Autore, che, tra gli altri pregi, ha quello d'un sano e acuto senso giuridico.

Il lettore completerà gli elogi di questo lavoro.

Avv. Prof. VINCENZO MANZINI
Ord. di diritto e procedura penale,
II Preside della Facoltà di Giurisprudenza
della R. Università di Padova.

PREFAȚĂ *)

Intr'adevăr, Jean Moruzi, n'ar fi avut nevoie de vre'o prefață : numele său este deja destul de cunoscut și mult stimat în domeniul studiilor de drept penal.

Minte cultă și educată în vederea celor mai severe încercări ale cugetării juridice, el urmează în mod demn metoda cea mai progresată în științele penale, cărora le-a dat contribuțiuni foarte importante și le va mai da, onorând România și chiar Italia, ce a contribuit la dezvoltarea culturii lui Moruzi.

Acest studiu ce privește „infrațiunile contra onoarei în noua legislație penală italiană,” afirmă din nou, frumoasele sale calități și serioasa pregătire a autorului, care printre alte merite, mai are și un sănătos și pătrunzător simț juridic.

Cetitorul va completa elogiile acestei lucrări.

VINCENZO MANZINI

Profesor de drept și procedură penală
Decanul Facultății de drept a Universității Regale din Padova.
Avocat.

**) Trimițând un exemplar inedit, tradus în limba italiană, D-lui Profesor Universitar Vincenzo Manzini, D-sa a binevoit a-mi onora lucrarea, cu prezenta prefață.*

Autorul.

INFRAȚIUNILE CONTRA ONOAREI

IN

NOUA LEGISLAȚIE PENALĂ ITALIANĂ

*„L'onore e la reputazione formano,
nelle società civili, il più prezioso
tesoro“.*
(Cassazione italiana, 2 sez. 19. IX
1912).

I

În ultimul timp, penaliștii italieni au elaborat după 4 ani de studii aprofundate și comparate, un cod penal, având în fruntea lor pe profesorul Arturo Rocco, titularul catedrei de drept penal, de la Universitatea regală din Milano și fratele actualului ministru de justiție, Alfredo Rocco.

Comitetul care a preparat proiectul preliminar, era compus din elemente alese dintre înalții magistrați, eminenții avocați și savanții profesori universitari ai Italiei moderne, printre care : Vincenzo Manzini, Enrico Ferri, Silvio Longhi, Eduardo Massari și alții.

Dacă deschidem noul cod penal italian, la Cartea II-a sub titlul al XII-lea, găsim articolele referitoare la delictele contra persoanelor.

Acest titlu, din cauza complexității materiei și pentru faptul că prevede tutelarea bunurilor juridice ale persoanelor, considerate sub aspectul lor fizic și moral, este unul dintre cele mai importante ale noului cod, deoarece conține— față de vechea legislație penală, — inovațiuni, în adevăr, demne de relevat.

El prevede toate faptele ce pot ofensa interesele omului,

integritatea fizică și morală a propriei sale persoane, cât și violarea dreptului de libertate individuală. Și tocmai, că noul cod penal, înțelege libertatea individuală, nu ca o concepțiune abstractă a unui bun natural, dar, ca un complex al condițiilor, necesare dezvoltării activităților omenești.

Capitolul I, se ocupă de delictul contra viții și siguranței individuale.

Capitolul II, tratează delictul contra onoarei, capitol ce formează obiectul studiului de față.

Capitolul III, vorbește despre delictul contra *libertății individuale*, fiind sub împărțit în secțiunea I, referitoare la delictul contra *personalității individuale*; secțiunea II-a, privitoare la delictul contra *libertății personale*; secțiunea III, la delictul contra *libertății morale*; secțiunea IV-a, la delictul contra *inviolabilității domiciliului*; și în fine, secțiunea V-a, la delictul contra *inviolabilității secretelor*.

Materia infracțiunilor contra onoarei, a primit în noul cod penal, Rocco, ¹⁾ o sistematizare de așa natură, încât ea se deosebesc fundamental de aceea a vechiului cod fie din cauza noțiunii diferite a celor două delictul: de injurie și difamațiune, fie din cauza faptului că s'a ex-

1) În materia delictelor contra persoanei — spunea Ministrul Rocco, în expunerea sa de motive la Senat — va fi nevoie să se studieze un mai bun regulament legislativ al infracțiunilor de injurie și de difamațiune, spre a substitui în anumite cazuri pedeapsa pecuniară, stabilită într'o măsură potrivită, pedepsei restrictivă de libertate personală, cu scopul de a disciplina facultatea de probă și a evita ca procesul de difamațiune să se transforme într'un proces contra difamantului, instituind curți de onoare, înaintea cărora, proba faptelor difamatorii să se poată desfășura cu o mai mare rezervă de cercetări și cu o mai mare libertate de apreciere. Studiile și starea opiniei publice — continuă de Marsico — sunt mature în ce privește reforma normelor relative la delictul contra onoarei. Grijă legiuitorului va fi aceea de a sta departe de excesele liberalismului

clus în mod absolut și fără excepțiuni, proba adevărului faptului ofensator; fie, însăfârșit, pentru motivul că s'a prevăzut posibilitatea de a deferi cunoașterea faptului, unei comisiuni, unui juriu de onoare, concepându-se o atare deferire, ca o renunțare tacită la dreptul de plângere, de reclamațiune, sau ca o remisiune tacită.

Deci, reformele introduse, apar profunde și interesante, toate fiind inspirate din grija și atenția ce trebuiesc date unei legislațiuni mai bune, în materia acestor infracțiuni.

Introducerea unui juriu de onoare pentru cunoașterea faptului, a fost aprobată, fără obiecțiunile și discuțiunile ce au avut loc, atunci când a fost propusă suprimarea probei liberatorii. Intemeiat pe considerațiuni de ordin juridic și politic, noul cod exclude, în oricare caz, „*exceptio veritatis*.”

Autorii săi susțin că reformele introduse, sunt utile pentru claritatea și exactitatea distincțiunii infracțiunilor de injurie de cele difamatorii.

Deci, mai înainte de toate, este cu totul nou, elementul caracteristic ce diferențiază injuria de difamațiune.

Codul abrogat făcea diferența între injurie și difamațiune, în baza *determinării* sau *nedeterminării* faptului ofensator. Astfel că, injuria era constituită din atribuirea

cât și de cele ale severității. Abuzurile presei, indulgența judecătorilor și sentimentul față de culpabili, au produs pagube sentimentului onoarei. Reformele ce se impun trebuie să asigure, în loc de mari privilegii difamatorilor, o mai mare siguranță a represiunii și o mai energică protecție atât a interesului public, cât și a celor ofensați. Și Garofalo, observă atunci, că, privitor la difamațiune și la injurie, comisiunea parlamentară aderă la ideile conținute în expunerea de motive ministerială, propunând ca în anumite cazuri, pedeapsa pecuniară, în măsura potrivit stabilită, să se poată substitui închisoarei: să se garanteze mai bine difamatul și facultatea de probă. Demnă de a fi luată în considerație, este și propunerea creerii Curților de onoare, în care să se limiteze facultatea pe cercetări, iar aprecierile să fie cât mai libere.

unei calificări, sau a unui fapt vag, iar difamațiunea, din atribuirea unui fapt determinat, ofensatul fiind sau nu prezent, deoarece prezența ofensatului, era considerată numai ca circumstanță agravantă a injuriei.

Însă, după noul cod, elementul caracteristic diferențial dintre injurie și difamațiune, constă în modul în care se manifestă ofensa față de subiectul pasiv, adică fie direct, fie comunicând'o la alții ¹⁾).

Ofensa poate să conștă fie în atribuirea unui fapt determinat, fie nedeterminat; dacă însă este adusă în *prezența subiectului pasiv al infracțiunii*, avem de a face totdeauna cu *delictul de injurie*; dacă, o atare ofensă, a fost adusă *în afară de prezența subiectului pasiv, comunicând'o la mai multe persoane*, ne găsim totdeauna în fața *delictului de difamațiune*.

În adevăr, s'a afirmat că revine școalei clasice penale meritul, de a fi recunoscut faptul prezenței sau al absenței ofensatului, drept criteriu diferențial între injurie și difamațiune. Că rațiunea deosebirii lor, bazată pe *elementul prezenței*, a fost emisă și susținută de Carrara.

Așa dar, în noua construcțiune juridică a delictelor

1) Distincțiunea clasică făcută de legislația penală franceză, ne-o arată R. Garraud, în opera sa „Traité Théorique et Pratique du Droit Pénal Français“, tome 5, 3ème éd. Paris, 1924, pag. 109:

„La loi du 29 juillet 1881, s'est approprié, avec quelques modifications, le système de la loi de 1819. Elle reproduit, dans son article 29, la définition classique de la diffamation et établit, comme la loi de 1819, une distinction fondamentale entre la diffamation envers les particuliers et la diffamation envers les personnes publiques, distinction que offre de l'intérêt, non seulement au point de vue de la preuve de la vérité des faits diffamatoires, mais, aux points de vue de la compétence, de la peine applicable, du droit de poursuite soit de la partie civile soit du ministère public, du désistement du plaignant. La diffamation non publique ou dont la publicité ne résulte pas des moyens de publication déterminés par les articles 23 et 28, est réprimée, soit comme injure simple, soit comme outrage prévu par les articles 222 et suivants du code pénal“.

de injurie și difamațiune, faptul că ofensa constă în atribuirea unui „ce“ *determinat*, a trecut din situația sa de element diferențial dintre cele două delikte, în situația de a constitui o circumstanță agravantă, atât a injuriei cât și a difamațiunii.

Dacă injuria are loc, în acelaș timp și în prezența ofensatului și în prezența mai multor persoane, chiar dacă ea se comite prin atribuirea unui fapt determinat, rămâne totdeauna injurie, din cauza caracterului său dominant, anume acela de a fi *comisă în prezența ofensatului* și este agravată numai de concursul uneia, sau al ambelor dintre sus menționatele circumstanțe.

Noua construcțiune juridică este simplă și foarte practică în aplicările sale. Este mult mai ușor de stabilit elementul extrinsec al prezenței, decât acela al determinării ofensei.

Noul cod a stabilit în mod alternativ, pedeapsa pecuniară și aceea restrictivă de libertate personală, atât pentru injurie cât și pentru difamațiune.

Atribuind o evidentă importanță motivelor infracțiunii, noul cod a văzut o circumstanță agravantă în ambele delikte, oridecâte ori s'a acționat din *motive perverse sau neserioase*.

Se știe, că motivul infracțiunii este cauza pentru care voința a fost determinată să comită o acțiune, sau o omisiune criminală. Motivul nu este considerat de lege ca un rechizit, sau ca o condițiune esențială a pedepsei, dar, ca un coeficient, ce agravează sau micșorează pedeapsa. Motivul clarifică care a fost voința agentului, punând mai bine în relief, personalitatea și gradul pericolozității sale sociale.

Un motiv este josnic, (*abietto*), când arată un grad particular de perversitate, când el disprețuește sentimentele de ordine morală și politică.

Neserios, de nimic, (*futile*), este acel motiv, ce a dus

le acțiune, sau din cauza ticăloșiei, sau datorită unui impuls sufletesc ce a formulat un pretext.

Noua legislație a mai înlăturat eroarea acelei părți din doctrină, ce susține că, în ceiace privește, în special delictele contra onoarei, trebuie să se recunoască motivele lor o eficacitate particulară, diferită de aceia ce era proprie motivelor criminale ale altor infracțiuni și în consecință, motivul în cazul difamațiunii, trebuia să intre în concepția dolului identificându-se cu acesta. O atare doctrină era în adevăr, arbitrară, explicându-se prin dorința de a se sustrage, unele din ipotezele difamațiunii dela o pedeapsă ce apărea excesivă. Or, prevăzându-se posibilitatea aplicării *pedepsei-amendă* și prin faptul separării motivelor de dol, noul cod a eliminat o interpretare ce era în contrast chiar cu dispozițiunile codului abrogat.

În ceiace privește ofensarea onoarei ¹⁾ sau a repu-

¹⁾Vincenzo Manzini, în opera sa „Trattato di Diritto Penale Italiano. Torino, 1926, vol. VII, pag. 324-327, definește onoarea astfel :

„L'onore, in senso giuridico, è uno stato favorevole individuale negativo, come la libertà, che assume positiva consistenza e legale considerazione soltanto quando venga concretamente insidiato o misconosciuto. L'onore in senso proprio e positivo, è costituito dalla favorevole opinione sociale circa il pregio morale di una determinata persona...”

„Onore“, è un concetto di relazione, è una *relatio ad hominem*, dipende da un giudizio etico-sociale“.

Eugenio Florian, în opera sa, „La Teoria psicologica della Diffamazione“ . Torino, 1927, pag. 101 și urm., scrie: „Ogni persona vanta nel civile consorzio del diritto all'onore.“

Egli comincia dal separare l'onore interno (*dignitas*) dall'onore esterno (*bona fama*). Or il concetto dell'onore nel senso di *bona fama*, per quanto relativo, si manifesta come il valore effettivo della persona nella società; il vero fondamento suo è nella capacità di chi lo porta. Onde l'onore è fatto di virtù, di coraggio, di onestà, di delicatezza; e gli stessi criminalisti classici, che alla verità danno l'ostracismo, pur lo considerano come il riverbero esteriore della forma onesta della vita, come il diritto

tațiunii, codul penal abrogat n'a deosebit cu precizieune două concepțiuni ce sunt cu totul diferite.

În înțeles larg, onoarea reprezintă un bun individual imaterial, protejat de lege, ce dă omului posibilitatea de a-și explica și impune propria-i personalitate morală.

În înțeles subiectiv, ea se identifică cu sentimentul ce fiecare dintre noi are despre propria-i demnitate morală și arată acea sumă de valori morale ce individul își atribue. Aceasta este, în sens restrâns, ceiace noi numim, de obicei, onoare.

Însă, în înțeles obiectiv, onoarea este stima sau opiniunea ce alții au despre noi; ea reprezintă patrimoniul moral ce derivă din considerațiunea altora despre noi și care se definește cu termenul de *reputațiune* ¹⁾.

Arturo Rocco, în opera sa ²⁾ consideră onoarea sub dublu aspect : de sentiment al propriei demnități personale (*onoare subiectivă, dignitas*) și de considerațiune personală din partea tuturor oamenilor, (*onoare obiectivă, nune bun, stimă, faimă, reputație*), deci și de posibilitatea, ce rezultă dintr'o bună reputație, de a se bucura de anumite avantagii materiale, (latura materială a onoarei, încredere personală.)

spettante all'uomo che non gli sieno attribuite colpe o trasgressioni, che egli non commise. Ongi altro concetto dell'onore è metafisico ed ingiusto. — L'onore deve tutelarsi. L'onore che non proviene dal libero giudizio degli uomini non è più onore; è una menzogna legale, è cosa affatto convenzionale, priva di valore e tale che favorisce il sistema dell'ipocrisia generale. Quindi all'onore vero non si crede mai o si crede ben di raro“.

¹⁾ „Riputazione“, a differenza di „onore“, è un concetto positivo, e si riferisce a quella stima che, per meriti morali, intellettuali, o professionali, una determinata persona si è conquistata nell'ambiente sociale in cui vive. — Ciò che si tutela è, naturalmente, soltanto la buona riputazione, che è quella che proviene dall'esercizio di attività legittime, serie e morali. (V. Manzini — op. cit., pag. 327).

²⁾ L'oggetto del reato, p. 589.

Așa fiind, este ușor de constatat că sentimentul personal al onoarei, poate fi lezat prin acte ce vatămă sensibilitatea persoanelor, independent de reflexul lor asupra opiniunii altora.

Lezarea poate avea loc prin ofense pronunțate în prezența subiectului pasiv ; pe când, reputațiunea poate fi lovită singură, prin divulgarea ofenselor față de alții, fapt ce contribuie la micșorarea și chiar la distrugerea ei.

Conformându-se acestor modeste explicațiuni, noul cod penal italian, definește delictul de injurie, în art. 594, ca o ofensă la onoarea unei persoane, adusă în prezența ei, pedepsind infractorul cu reclusiunea până la 6 luni sau cu amenda până la 5000 lire.

Aceiaș pedeapsă se aplică aceluia care comite fapta cu ajutorul telegrafului, telefonului, prin scrieri sau desene trimise persoanei ce urmează a fi ofensată. (art. 594 ali II.)

Difamațiunea, este ofensarea reputațiunii prin divulgarea insultelor față de străini, față de terțe persoane.

Orcine — zice ali. I al art. 595 — în afară de cazurile indicate în articolul precedent, comunicând cu mai multe persoane, ofensează reputația altei persoane, este, pedepsit cu reclusiunea până la 1 an, sau cu amenda până la 10.000 Lire.

În acest sens, noțiunea delictului de difamațiune este în perfectă conformitate cu înțelesul etimologic al cuvântului, care este acela de divulgare.

Paralel cu tutela penală a onoarei și a reputațiunii, era necesar să se prevadă și s'a prevăzut, tutelarea altor situațiuni analoge, ce nu se referă la demnitatea morală, dar privesc demnitatea fizică, socială sau intelectuală a individului.

Și pentru astfel de bunuri imateriale, se poate repeta ceea ce s'a spus pentru onoare.

În privința lor, este posibilă o valorizare subiectivă, constituită din aprecierea pe care o face individul față de

aceste bunuri; mai mult decât atât, este posibilă o evaluare, o valorizare externă, constituită din aprecierea pe care o fac alții, față de un terțiu.

Prima ipoteză este calificată de noul cod prin cuvântul „decoro“ (decentă), iar pentru a doua ipoteză, se utilizează termenul de reputațiune, „reputazione“.

Așa că, pentru injurie, codul penal italian „Rocco“, prevede în mod deosebit lezarea onoarei și a decenței, pe când față de difamațiune, cuprinde ambele ofense în concepția unică de reputațiune.

Atât față de delictul de injurie cât și față de acela de difamațiune, nu se cere, decât, să aibă loc în mod efectiv, paguba morală.

În cazurile de prezență simultană atât a lezării cât și a străinilor, noul cod, pe lângă faptul că admite aplicarea concursului material între cele două delikte, a crezut util să considere cu precădere ofensarea sentimentului personal al onoarei, sau decența și a presupus o formă de infracțiune complexă cu o circumstanță agravantă, prevăzută de aliniatul ultim al art. 594, formată din prezența terților, fapt ce implică divulgarea ofensei și lezarea reputațiunii.

Sus zisul aliniat, spune că, pedepsele sunt mărite, dacă ofensa a fost comisă în prezența mai multor persoane.

Rezultă deci, că natura ofensei nu este esențială pentru calificarea infracțiunii.

Totuși, elaboratorii codului nu puteau să desconsidere gravitatea cantitativă a ofenselor cuprinse în atribuirea unui fapt determinat și au dispus ca față de ambele delikte să se considere ca circumstanță agravantă, faptul că ofensa a fost constituită din *atribuirea unui fapt determinat*.

În adevăr, ali. III al art. 594, dispune că, pedeapsa este reclusiunea până la un an, sau amenda până la 10.000 lire, dacă ofensa constă în atribuirea unui fapt *determinat*.

Aliniatul II al art. 595, la rândul său, arată că, în cazul când ofensa constă în atribuirea unui fapt determinat, se aplică reclusiunea până la 2 ani, sau amenda până la 20.000 lire.

Noua legislație propune judecata echitabilă a unui *Juriu de onoare* (giuri d'onore).

Codul n'a stabilit norme concrete pentru funcționarea acestei instituțiuni; totuși ele au fost cuprinse în decretul regal din 28 Mai 1931, Nr. 602, intitulat: „*Disposizioni di attuazione del codice di procedura penale*“.

Despre ele mă ocup în partea IV-a a studiului meu, la capitolul curților de onoare.

Instituția juriului de onoare, reprezintă un corectiv oportun, adus caracterului riguros al excluderii probei liberatorii. Aliniatul II al art. 596, spune: „Totuși când ofensa constă în atribuirea unui fapt determinat, persoana ofensată și ofensatorul pot, de comun acord, mai înainte de pronunțarea sentinței irevocabile, să defere unui juriu de onoare, judecata asupra adevărului faptului,„.

În adevăr, din moment ce este vorba de persoane care țin la propria lor reputație, acceptarea judecății juriului de onoare este o datorie morală, al cărei refuz ar constitui o descalificare producătoare de grave consecințe morale. Iată de ce noul legiuitor italian, prin acordarea recursului la juriul de onoare, a dat părților posibilitatea de a evita acele consecințe.

În noua concepție a legiuitorului italian, *expusă în decretul regal mai sus menționat*, juriul de onoare nu pare a fi un organ judiciar și prin urmare nu se poate vedea în el o jurisdicție penală specială, sau o altă formă de jurisdicție.

Cetind însă, numai al. I al articolului 596, al noului cod, unii ar fi dispuși să încline către o afirmație contrară, anume, că, în temeiul textului sus zisului articol, deși nu

rezultă expres din litera legii, totuși legiuitorul a dorit să considere juriul de onoare ca o jurisdicție, din moment ce a prevăzut pedepsirea celor două infracțiuni; de injurie și de difamațiune, nescotându-le din cod.

Dacă însă, pe de o parte se citește, cu o serioasă atenție, al. II al art. 596. cât și dispozițiunile decretului regal, Nr. 602 din 28 Mai 1931, art. 9-12, inclusiv, cu care norme legiuitorul italian vine și explică pe larg modul cum înțelege organizarea juriului de onoare; pe de altă parte, dacă se citește expunerea de motive, ce precedă acel decret regal, făcută și iscălită de însuși actualul ministru de Justiție, E. S. Rocco, se poate constata de oricine, că legiuitorul n'a voit să dea juriului de onoare un caracter jurisdicțional, pentru motivele ce voi expune în partea a 4-a a studiului prezent, atunci când voi analiza decretul regal, motive ce aparțin E. S. ministrului Rocco, la care se adaugă interpretarea al. II al art. 596, în baza căreia, judecarea și pedepsirea celor două delictе de injurie și de difamațiune, *rămâne tot în atribuțiunile codului penal, însă se prevede o facultate, anume, aceia de a se lăsa la libera hotărâre a părților litigante, alegerea unui juriu de onoare, fapt ce nu este obligatoriu și drept consecință, misiunea juriului de onoare, nu constă, decât exclusiv, în adevărarea, adevărului sau neadevărului, faptelor ofensatoare, considerate ca ilicite morale, iar nu penale, neproducătoare de consecințe penale.*

S'a zis că, în adevăr, intervenția jurisdicțională, poate găsi o justificare, chiar în cazul în care legea recunoaște faptul că, judecata magistratului trebuie să fie integrată cu aceia tehnică a oamenilor competenți specialiști, sau a experților: dar, *juriul de onoare n'are vre'un caracter jurisdicțional. (1).*

Or, spune noul legiuitor, dacă are loc o lezare a drep-

1). Carlo Saltelli-Enrico Romano di Falco-Commento-Teorico-

turilor altuia, adică o violare a legilor penale, cercetarea cazului trebuie să intre în competența exclusivă a autorităților judiciare ordinare, exceptând cazul când persoana ofensată cere ca legea penală să nu se aplice, fiindcă a găsit cu cale să-și apere mai bine propriul interes, recurgând la reparațiuni și la sancțiuni diferite de cele ce aparțin justiției penale și anume adresându-se juriului de onoare.

Pratico del Nuovo Codice Penale. Vol. II parte, seconda, Roma 1930, pag. 961, Nr. 1204.

A se vedea în acelaș sens:

Bruno Cassinelli — *Il nuovo codice penale commentato articolo per articolo e raffrontato col codice abrogato*, Roma, 1931; care la pagina 513 spun: „poichè il giuri d'onore non è autorità giudiziaria né autorità amministrativa“.

Alfredo Jannitti Piromallo, în valoroasa sa lucrare: *Il nuovo codice penale italiano nel progetto preliminare*, Milano, 1928, p 469, scrie că, remisiunea tacită, este presupusă de lege, fiind vorba de atribuirea unui fapt determinat, (difamațiune sau injurie), când cunoașterea faptului a fost deferită unui *Juriu de onoare, a cărui funcționare rămâne străină, chiar și legii de procedură penală*. Numai sub acest aspect se acceptă instituția curții de onoare. La temelia sa, stau intențiunile de pacificare și o mai exactă înțelegere a obiectivelor, către care tind litigiile de onoare, spre a le depărta de dorința de răzbunare și de lăcomia speculațiunilor, afirma, De Marsico, în raportul său, la camera deputaților. Lăsând ofensatului dreptul de alegerea Curții de onoare, pusă sub prezidenția unui magistrat, făcând din ea mai mult un organ de cenzură, decât un organ jurisdicțional, pentru competițiunile de natură privată; precizând diferitele soluțiuni ale judecării de onoare, constând în cercetarea imputatului sau a ofensatului și în atribuirea unei juste reparațiuni pecuniare obligatorii celui ce a fost ofensat; admițând recursul în casație numai pentru excesul de putere și caracterizând această judecată neexcepțională, prin faptul nepublicării hotârârilor ei, publicându-se numai verdictul și prin marea repreciziune a procedării, va rămânea să se studieze modalitățile de scoaterea caracterului său aristocratic în vederea funcționării sale practice. Oportunitatea de a desvolta, odată cu funcționarea unor atari organe speciale de cercetări, sentimentul onoarei, este evidentă. Ele nu vor mai da posibilitatea difamatorilor de meserie, să-și aleagă victimele

Intr'o atare ipoteză, intervenția juriului de onoare, este pe deplin justificată.

Art. 594, prevede *delictul de injurie*. Elementul material al lui constă în ofensarea onoarei, sau a decenței, (decoro), unei persoane prezente. „Dictum vel factum in alterius contemptum prolatum“. Ofensa poate fi adusă prin cuvinte sau prin acte, prin fapte.

Primele sunt *ofense verbale*, secunde sunt *ofense reale*. — Ele pot constă atât din acte pozitive cât și din acte negative, sau din omisiuni. Pentru completarea noțiunii delictului de injurie nu sunt suficiente actele de indelicateță, de ireverență. — Persoana ofensată trebuie să fie o persoană determinată, chiar dacă nu este numită sau cunoscută personal, „si incertae personae convicium fiat, nulla executio est“, (Fr, 15 § 9, D. 47, 10); nu este, deci, necesar a se indica numele, sau pronumele persoanei. Ea trebuie desemnată în așa fel, ca să poată fi individualizată fie direct, fie indirect cu precizie, de cei ce percep injuria. Dacă injuria a fost adresată mai multor persoane, în acelaș timp și dacă niciuna dintre ele n'a putut fi determinată ca subiect pasiv, în sensul că nu se știe la care s'a referit injuria, delictul ce examinăm nu poate avea loc.

Persoana în cauză, să fi fost ofensată în onoarea și în prestigiul ei.

Onoarea se referă la corectitudinea, la probitatea, la loialitatea, la caracterul frumos al acelei persoane; într'un cuvânt la calitățile morale ce fiecare dintre oameni trebuie să posede.

Sunt calități morale, comune oricărei persoane; altele sunt proprii numai unor determinate persoane. — De aceea, onoarea unei persoane, este constituită din ansamblul calităților morale, ce sunt presupuse ca existente în fiecare om, în raport cu starea sa, sau cu condițiunea sa so-

lor dintre cei dezinteresați, ce merită să fie apărați în chip energetic și cu atât mai puțin, dintre cei ce țin la onoarea lor.

cială, adică, cu locul ce ocupă în societate. Nu este necesar ca ofensarea onoarei să privească deodată toate calitățile morale. Este suficient, pentru comiterea delictului de injurie, sau de difamațiune, ca numai una din acele calități morale să fie ofensată.

Am spus, că elementul material, obiectiv al delictului de injurie constă, pe lângă ofensarea onoarei și în ofensarea lui „*decoro*“, adică, în ofensarea calităților fizice sau psihice ale unei persoane. Cu acest termen, legiuitorul italian a înțeles lezarea demnității personale, inerentă calităților ce concretizează obiceiurile individuale, consecința educației primită în familie și în școală.

Prin urmare se mai poate ofensa o persoană, prin faptul atribuirii de *defecte fizice*, intelectuale sau psihice, relative la obiceiurile ei; asemenea cu ajutorul cuvintelor sau actelor ce constituiesc ofensarea aceluia respect, acelei reverențe, ce sunt datorite condițiilor familiare și sociale ale unei persoane.

Se mai poate insulta o persoană ridiculizând'o, dându-i epitete sau calificări rușinoase, cuvinte ironice de laudă cu dublu înțeles sau poreclă disprețuitoare și altele. — Nu numai majorii, dar chiar minorii și demenții pot fi subiecte pasive ale delictului: „*qui pati injuriam solent, non facere: itaque pati quis injuriam etiamsi non sentiat potest.* (Fr. 3, 1 și 2, D. 47, 10).

Elementul constitutiv al delictului de injurie este, ca ofensarea onoarei să aibă loc în prezența ofensatului.

Dacă injuria a fost comisă în prezența ofensatului, chiar dacă ofensa constă sau nu în atribuirea unui fapt determinat, delictul de injurie își găsește aplicările sale. Așa dar, injuria nu se diferențiază de difamațiune pentru faptul că ea constă sau nu constă în atribuirea unui fapt determinat; asemenea această deosebire dintre cele două delictive, nu se face pe baza faptului că injuria a avut loc în prezența unui număr mai mare sau mai mic de persoane.

Este suficient ca injuria să se fi comis în prezența ofensatului, pentru ca delictul să fi fost realizat.

Prezența mai multor persoane în ipoteza injuriei și faptul că ea constă în atribuirea unui fapt determinat, formează două circumstanțe agravante ale delictului ce analizăm.

Prezența ofensatului cere o condițiune; anume aceea, ca el, ofensatul, să poată fi capabil a înțelege injuria, iar ofensatorul să cunoască pe ofensat. Elementul subiectiv al delictului, constă în conștiința și în voința de a ofensa onoarea cuiva, în prezența sa. — Deși unii comentatori, cred că noul legiuitor nu cere, în mod expres, așa zisul „*animus injuriandi*“, totuși eu cred contrariu, deoarece, „*injuria ex affectu facientis consistit*“. (Ulpian, 1, 3, 1 de injuriis).

Asemenea greșesc cei ce în delictul de injurie, nu voesc să admită vre'o cercetare a intenției, plecând dela concepția că, „*dolus inest in re ipsa*“. Injuria ca și difamațiunea nu pot exista decât cu dolul inerent caracterului lor, adică cu voința conștientă de a ofensa onoarea și decența altuia.

S'a spus, cu alte cuvinte, de acei comentatori, că delictul este consumat imediat ce s'au pronunțat calomniile sau de îndată ce au avut loc actele cuiva, prin care s'a ofensat onoarea altuia, în prezența sa. — Că prin urmare, proba intențiunii poate rezulta cu prisosință din frazele injurioase, fiind vorba aici de un fel de prezumțiune *juris et de jure*, ce dispensează de căutarea aceluia *animus* și exclude *a priori*, orice probă contrarie.

Eu cred că legiuitorul va cere totdeauna dovedirea existenței elementului intențiune, deoarece el trebuie să stabilească responsabilitatea fundată pe dol, pe culpă și deci pe voință. Voința guvernează toate acțiunile umane, nu numai în domeniul penal, dar în toate ramurile dreptului, în viața individuală și socială.

Art. 42 al noului cod, este categoric în acest sens, când spune că nimeni nu poate fi pedepsit pentru o acțiune sau omisiune prevăzută de lege ca infracțiune, dacă n'a comis'o cu deplină conștiință și voință.

Caracteristica esențială a actelor voluntare este aceea, că, autorii lor au noțiunea clară a unui scop ce urmează să-l realizeze: voluntar este actul călăuzit de scopuri conștiente. Și în delictele contra onoarei există aceste scopuri.

Elementul conștiință și voință în materia delictelor este tocmai dolul; dolul constă în conștiința și în voința agentului, de a cauza, prin propria sa acțiune sau omisiune, o pagubă sau un pericol ce sunt oprite de legea penală. Cu alte cuvinte, dolul, nu este altceva decât conștiința și voința de a păgubi, sau, de a pune în pericol un bun, sau un interes, printr'o activitate, pozitivă sau negativă, îndreptată către acest scop, bun sau interes ce este protejat de legea penală. Se știe că atât în delictul culpos cât și în cel preterintenționat lipsește intenția.

În art. 43 al noului cod, se definește acțiunea sau omisiunea doloasă sau intenționată; culpoasă și preterintenționată.

Nu este locul aici să dezvolt prea interesantul capitol al acestor categorii de delict; am dorit numai să arăt, în câteva cuvinte, că și în infracțiunile contra onoarei, se aplică aceleași reguli, în ce privește intențiunea. Nu poate însă exista, injurie sau difamațiune culpoasă.

Dacă printr'un act scris se ofensează mai multe persoane și dacă acest document injurios se trimite numai uneia din ele, delictul de injurie privește exclusiv pe cel ce a primit scrisoarea sau actul insultător. Anonimele pot ofensa și da naștere—în cazul descoperirii autorului lor—la delictul de injurie.

Deși noul cod nu amintește ceva despre tentativa de injurie, eu sunt de părere că ea nu trebuie încriminată și

ca atare nu poate fi pedepsită, deoarece, este vorba de o infracțiune formală, în care acțiunea se pedepsește numai pentru pericolul unei pagube posibile.

Delictul de injurie se consumă odată cu lezarea dreptului la onoare, ne cerând o pagubă efectivă, ci numai una posibilă, așa că, deși ofensatul n'a suferit un prejudiciu pozitiv, totuși delictul a avut loc, numai prin faptul agresiunii față de onoarea altuia.

Delictul de injurie poate fi comis cu concursul mai multor persoane, în care caz, sunt aplicabile normele generale ale participării. Injuriile verbale pot fi pronunțate de mai multe persoane reunite, ce au deliberat mai dinainte în sensul de a ofensa onoarea cuiva. Este ipoteza complicității. În delictul de injurie pot exista coautori și instigatori.

Referitor la *delictul de difamațiune*, din art. 595 al noului cod, rezultă că elementul material al acestui delict constă în ofensarea reputațiunii altuia față de mai multe persoane. Deci, bunul ofensat de delictul de difamațiune este *reputația*. Reputația este stima morală, intelectuală sau profesională, de care se bucură o persoană, în mediul în care ea trăește.

Este destul de evidentă gravitatea obiectivă a delictului de difamațiune. El produce persoanei ofensată o pagubă mult mai mare.

Divulgarea ofenselor reprezintă o manifestare criminală cu totul sălbatică, deoarece exclude posibilitatea unei imediate reacțiuni, sau a unei apărări din partea celui lezat, care, dacă ar fi fost prezent, ar fi putut respinge ofensele și le-ar fi contestat conținutul. În ce privește comunicarea ofensei la mai multe persoane, nu este nevoie ca aceste persoane, oricâte ar fi ele, să fie adunate la un loc. Ofensarea se face și în mod separat.

Mijloacele de publicitate agravează difamațiunea.

Difamatorul nu-i ținut să cunoască persoanele cărora se adresează.

Cunoscute sau necunoscute, este suficient ca acele persoane să audă ofensa pronunțată împotriva reputației alteia, ce nu-i prezentă. În consecință, dacă din două persoane, una din ele nu înțelege conținutul insultei, nu se poate susține că difamațiunea a avut loc față de mai multe persoane. Asemenea, lipsește elementul „*comunicare la mai multe persoane*“, în cazul confidenței făcută unei singure persoane, dacă acea persoană a divulgat faptul fără consimțământul aceluia ce i-a încredințat confidența.

Dacă persoana ce a primit faptul confidențial, l-a divulgat, de comun acord cu cealaltă persoană, difamațiunea există față de ambele; iar dacă prima l-a divulgat fără consimțământul celeilalte, difamațiunea va fi în sarcina exclusiv a ei, pentru motivul că n'a ținut secret.

Dacă ofensarea reputației a avut loc față de o persoană, în timp ce ofensatorul știa foarte bine că este auzit tot atunci și de altele, aceasta constituie pe deplin delictul de difamațiune, cu condiția, „*sine qua non*“, ca una dintre acele persoane să fi înțeles ofensa.

Nu se cere ca difamatul să fi fost cunoscut sau necunoscut de persoanele în fața cărora, difamatorul l'a criticat, sau l'a insultat. Ele nu sunt obligate să identifice subiectul pasiv al difamațiunii.

Printre acele persoane nu poate fi numărat și ofensatul, însă soțul și rudele apropiate ale difamatului, da, cât și persoanele ce aparțin familiei difamatorului.

Elementul subiectiv al delictului de difamațiune constă în conștiința și în voința de a ofensa reputația cuiva, luând contact cu mai multe persoane.

Dolul, în delictul de difamațiune derivă din motive și din scopul final al faptului: cere voința conștientă de a expune o persoană disprețului sau urei publice, sau de a-i ofensa onoarea și reputația, (faima).

Nu trebuie confundată voința de a difama, de a divulga,

„*animus diffamandi*“, „*animus narrandi*“, cu voința de a ofensa, „*animus nocendi*“, („intention de nuire“, „intenzione di nuocere“). Prima se referă numai la faptul material, secunda la lezarea dreptului altuia, la ofensarea onoarei și a reputației altuia, la săvârșirea unui delict.

Teoriei dolului, în delictele contra onoarei, îi aparține și chestiunea de a se ști, ce valoare pot avea retractările sau rectificările, care vin spontan, imediat după ofensă, din partea ofensatorului. Răspundem cu adagiul lui Clarus, după care: „*poenitentia post delictum commissum, non excusat*“.

În nici o infracțiune elementul moral sau intențional nu are o atât de mare importanță ca în delictul de difamațiune, căci, fără el se micșorează imputabilitatea; pe când atentatul la viață există totdeauna, oricare ar fi fost motivul, atentatul la onoare subsistă numai când a fost determinat de o intențiune ofensatoare. Deci, în difamațiune, nu este deajuns simpla voință a faptului; se mai cere și intențiunea răutăcioasă a agentului, pentru că, această răutate nu este un simplu compliment al imputabilității juridice, ci este un element substanțial al ei. Intențiunea doloasă este prezumată în drept „*quoties verba vel facta per se sunt injuriosa*“, cu excepția că, „*nisi injuriandi fecisse*“.

Divulgarea se prezumă voluntară. Voința poate fi exclusă numai de ignoranța de a fi ascultat de alții; însă, această ignoranță, nu poate fi vre'odată admisă, când cuvintele difamatorii sunt rostite în loc public și în prezența mai multor persoane.

Codul nu consideră ca delict comis contra administrației justiției sau contra altei administrații publice, ofensa ce s'a adus funcționarului public, în afară de prezența sa.

O circumstanță agravantă, specială, este aplicată în cazul divulgării ofenselor, în dauna corpurilor colegiale.

Pedepsele pentru delictul de difamațiune sunt mărite, dacă fapta a fost comisă în paguba unui corp politic, administrativ sau judiciar, în dauna unei reprezentanțe a lor,

sau a unei autorități publice, constituită în colegiu.

Dacă difamațiunea a fost comisă cu ajutorul presei, sau cu oricare alt mijloc de publicitate, sau în acte publice, fiind dat că în aceste cazuri divulgarea este de o gravitate mai mare, din cauza și a numărului mare de persoane ce pot lua cunoștință de ofensa adusă, difamațiunea este pedepsită cu recluziunea dela șase luni la trei ani, sau cu amenda de cel puțin 50.000 lire.

O altă reformă adusă de noul cod penal, este suprimarea fără excepțiuni a probei liberatorii în materia delictelor de injurie și de difamațiune, probă, ce-și are origina în vechia libertate a acuzării extrajudiciare a dreptului roman, pentru care, „eum qui nocentem infamavit non esse bonum ob eam rem condemnari; peccata enim nocentium nota esse et oportere et expediri ¹⁾“.

Cel ce s'a făcut culpabil de săvârșirea acestor delict, nu este admis să probeze, pentru desvinovățirea sa, adevărul sau notorietatea faptului atribuit persoanei ofensată. (al. I, al art. 596). Cu alte cuvinte, chiar dacă faptul ofensator atribuit, este adevărat sau notoriu, culpabilul nu va putea vre'odată, să invoace în favoarea sa, una sau alta dintre acele circumstanțe.

Ne sunt cunoscute cele două antice principii juridice, în jurul delictului de difamațiune, referitoare la „*exceptio veritatis*“ și anume: cel dintâi, după care, „*veritas convicti non excusat*“, cât și cel de al doilea, care afirmă că, „*peccata nocentium nota esse et oportere et expedire*“.

Or, vechea legislație penală italiană, nega ofensatorului proba adevărului, sau a notorietății faptului, dar admitea unele excepțiuni, în trei ipoteze, pe care le vom expune mai jos și ca urmare a lor, se ierta, sau se diminuea pedeapsa, dacă se dovedea adevărul celor afirmate.

În adevăr, examinându-se cele 3 excepțiuni ale art. 394 din codul abrogat, referitoare la injurie și la difama-

¹⁾ L. 18 D. de injur.

țiune, s'a ajuns la excluderea atât facultativă, cât și obligatorie, a principiului „*exceptio veritatis*“ adică la excluderea definitivă și completă a probei liberatorii.

Art. 394, stabilea în ali. I., principiul excluderii probei adevărului, adică, imputatul delictului de injurie sau de difamațiune, nu era admis să probeze, pentru desvinovățirea sa, adevărul sau notorietatea faptului atribuit persoanei ofensată.

Totuși, proba adevărului era admisă de celelalte trei aliniate al sus-zisului articol și anume:

a) Dacă persoana ofensată era un funcționar public și faptul atribuit lui se referea la exercițiul funcțiilor sale.

b) Dacă pentru fapta atribuită persoanei ofensată, s'a deschis sau se începe contra ei o judecată penală.

c) Dacă reclamantul cere, în mod formal, ca judecata să meargă până acolo, încât să confirme adevărul sau falșitatea faptului atribuit lui.

Or, comisiunea codului Rocco, a atras atențiunea juriștilor și penaliștilor, că ulterior, aceste excepțiuni au dat dovada unei ineficiențe practice, creind un rău obicei judiciar, din care cauză, în temeiul unei iraționale inversări a procesului, ofensatul era considerat adevăratul imputat în procesele de difamațiune, transformându-se în subiect al desfrinatei activități informatoare a culpabilului.

Dar, legislația fascistă și-a impus și în acest domeniu, disciplina sa severă, suprimând obiceiuri și sisteme inutile, revizuiind toate valorile, afirmând prevalarea celor reale și sociale, printre care și respectul față de autorități.

Plecând dela atari principii politice și etice, comisiunea de legislație penală italiană, a examinat cu atenție cele trei excepțiuni, pe care art. 394, le admitea, în fața excluderii totale a principiului, „*exceptio veritatis*“.

S'a spus, că proba adevărului datorită voinței consensuale a părților, este o absurditate logică și morală.

Nu se poate permite fiecărui cetățean, să sustragă

autoritățile judiciare dela misiunea lor și dela funcțiunile lor principale, spre a face pe arbitrii în rezolvarea chestiunilor de ordin moral dintre cetățeni.

De aceea, codul prevede și atribue o importanță deosebită *juriului de onoare*.

Prin urmare, noul cod înlătură aliniatul al II-lea al art. 394 al vechiului cod, ce admitea un drept particular de cenzurarea activității funcționarilor publici, fapt ce venea într'un flagrant contrast cu sistemul social și politic al fascismului.

Prestigiul autorităților trebuie apărat și păstrat cu cea mai mare rigurozitate. Oricetățean are dreptul a denunța pe cale ierarhică funcționarii neonești și incompetenți, dar nu le este permis să-și asume facultatea de a ofensa, deoarece, pe lângă faptul că ofensele lezează patrimoniul moral al funcționarului, ele ating și prestigiul autorităților ce dînșii reprezintă. De altfel, nu s'ar putea concilia excluderea probei liberatorii față de delictul de ultragiu, cu facultatea de a proba, dată funcționarului public, în cazul difamațiunii.

Legiuitorul din 1930, respinge, deci, admiterea probei liberatorii, în cazul în care ofensatul este un funcționar public sau un om politic, deoarece principiul respectării ierarhiei vrea ca în asemenea cazuri, să rămână definitiv sancțiunea penală dată ofensatorului, căci dacă el a comis fapta având drept scop salvagardarea interesului public, sau a comis o fiind determinat de un motiv legitim, atunci el *nu* trebuia să acuze, dar trebuia să denunțe ierarhiilor superioare, acel funcționar, sau acel om politic, ce s'au dovedit a fi nedemni.

Asemenea respinge admiterea probei liberatorii, în cazul în care ofensatul cere judecății ca ea să-și întindă atribuțiunile și să facă să se probeze adevărul sau falșitatea faptului atribuit lui, deoarece-scrie noul legiuitor-justiția penală nu trebuie să se amestece în luptele particulare și să servească interesele străine.

În sfârșit, respinge admiterea probei liberatorii, în cazul în care s'a deschis, sau se începe un proces penal contra ofensatului pentru faptul ce i se atribue, deoarece, după cum nu este permis ofensatorului să invoace, pentru desvinovățirea sa, adevărul faptului ce el a aruncat asupra ofensatului, când acel adevăr rezultă dintr'o sentință învestită cu formula *lucrului judecat*, tot astfel și cu atât mai mult, nu trebuie să-i fie permis să invoace spre propria-i desvinovățire, un adevăr, ce încă nu-i recunoscut, ca atare, de către judecată.

Când ofensa constă în atribuirea unui fapt determinat, persoana ofensată și ofensatorul pot, *de comun acord*, mai înainte de pronunțarea sentinței penale irevocabile, să încredințeze unui juriu de onoare, judecata asupra adevărului faptului ofensator. Deci, se permite ca toate chestiunile de onoare, să fie luate din atribuțiunile judecătorelui penal și să fie date judecății echitabile a unui juriu de onoare.

Deferirea procesului de onoare trebuie să se facă de comun acord, adică, atât de ofensat cât și de ofensator. Acordul poate fi provocat de una dintre părți, de o terță persoană, de judecător, de procuror, sau de avocații părților.

Tot în privința procedurii de judecată, ali. I al art. 597, spune că: delictelor prevăzute de art. 594 și 595, sunt pedepsibile pe baza acțiunii intentată de persoana ofensată.⁽¹⁾

1) Infracțiunile contra onoarei persoanelor, n'au fost considerate vre'odată de către criminaliști și legiuitori, ca fiind susceptibile de a fi urmărite din oficiu.

Legislația franceză deosibește în această privință mai multe ipoteze :

a) Numai plîngerea particularilor lezați sezisează ministerul public, deoarece reprimarea acestor infracțiuni interesează, în mod principal, pe cei ofensați. Persoana lezată, dacă vrea, poate să evite scandalul procesului, disprețuind calomnia, sau poate lua, opinia publică, drept justiție. Deci, procurorului n'avea vre'un drept de a angaja părțile într'un proces, al cărui sfârșit de multe ori este nedrept.

Dacă persoana ofensată și ofensatorul au exercitat facultatea indicată în aliniatul II al art. 596, aliniat ce se referă la deferirea cauzei unui juriu de onoare, atunci plângerea (reclamațiunea), se consideră, în mod tacit, renunțată, sau remisă (alin. II. art. 597).

Odată deferită cunoașterea controversii unui juriu de onoare și dacă acesta n'a voit să se pronunțe sau și-a declinat competența de a se pronunța, cauza nu mai poate fi din nou adusă în fața instanțelor judiciare.

Dacă însă, deferirea procesului, unui juriu de onoare, a fost viciată, în sensul că îi lipsește voința și deci acordul perfect comun, atunci autoritățile judiciare trebuie să admită acțiunea și să n'o considere ca stinsă.

Față de ofensele adresate memoriei defuncților, aliniatul ultim al art. 597, dispune următoarele :

Dacă persoana ofensată moare mai înainte de trecerea termenului stabilit pentru prezentarea reclamațiunii, (querela), or este vorba de ofense adresate memoriei defuncților, rudele cele mai apropiate, adoptatorul și adoptatul sunt titularii « iure proprio », ai dreptului de exercitarea acțiunii, în spațiul de timp ce a mai rămas.

b) dacă este vorba de curți, tribunale, sau alte corpuri constituite cu o existență permanentă și activă, calomniia poate fi urmărită în baza deliberării acestor corpuri administrative sau judiciare, luată în adunarea lor generală, sau în temeiul plîngerii șefului corpului, sau a ministrului respectiv,

În virtutea legilor din 1819 și 1881, depozitarii sau agenții autorităților publice insultați, puteau sezisa tribunalele prin plângerea lor; totuși acele legi permiteau și procurorului să urmărească din oficiu pe difamatori, dacă acei funcționari ezitau să reclame.

c) referitor la ofensarea suveranilor, a guvernelor străine sau a agenților diplomatici, urmărirea putea avea loc fie la cererea lor, fie din oficiu, însă pe baza plîngerii adresată ministerului afacerilor străine, care la rândul său o făcea către cel de justiție.

d) în caz de ultragiu și violențe față de depozitarii autorității și forței publice, urmărirea avea loc din oficiu. (R. Garraud, *Traité*, tome V, pag. 113-114 Nr. 1827).

Dacă persoana ofensată moare după ce a reclamat, revine aceluiași rude și persoane, « iure transmissionis », facultatea — ca de comun acord cu ofensatorul — să defere cunoașterea ofensei, unui juriu de onoare, mai înainte de pronunțarea sentinței irevocabile.

În prima ipoteză, persoanele menționate, pot exercita și dreptul de remisiune. În a doua ipoteză, nefiind titularii dreptului de reclamațiune, deoarece persoana ofensată a murit după ce exercitase acest drept și cum acele persoane nu sunt reprezentanți, căci legea nu le-a dat o atare calitate, rezultă că ele nu pot face o remisiune a plîngerii prezentată de defunct, pe când era în viață.

Atât prima cât și a doua facultate nu pot fi exercitate, în cazul când ofensatul a pierdut dreptul de reclamațiune, fie din cauza trecerii termenului, fie din cauza renunțării.

Dând rudelor apropiate, adoptatorului și adoptatului, facultatea de a deferi cunoașterea faptului ofensator, unui juriu de onoare, noul cod garantează posibilitatea unei judecări postume asupra patrimoniului moral al defunctului, protejând în același timp onoarea și renumele familiei lui.

Art. 598, nu pedepsește ofensele conținute în actele prezentate, memorii, concluziuni sau în expunerile verbale făcute de părți, sau de avocații lor, în cursul proceselor în fața autorităților judiciare, sau înaintea unei autorități administrative, dacă acele ofense privesc obiectul cauzei sau al recursului administrativ. Este o imunitate justificată de necesitatea de a da o cât mai mare libertate debaterilor.

Dacă însă, ofensele nu privesc obiectul cerut de lege, ele nu sunt apărute de imunitatea prevăzută de ali. I al art. 598.

Se menține, cu alte cuvinte „*libertas convicii*“, în omagiul dreptului de apărare. Nu sunt acoperite de

„*libertas convicii*“, ofensele pronunțate sau scrise înaintea juriului de onoare, deoarece, legea nu-l consideră ca autoritate judiciară și nici administrativă.

Judecătorul cauzei, spune ali. II al art. 598, poate — în afară de dispozițiunile disciplinare — să ordone suprimarea sau ștergerea, în totul sau în parte, a cuvintelor ofensatoare și să dispună să se plătească persoanei ofensată, la cererea ei, o sumă de bani, cu titlul de despăgubire, a pagubei *ce nu este patrimonială*.

Dacă este vorba de *cuvinte sau fraze injurioase, scrise*, a căror suprimare sau ștergere nu este posibilă, atunci se va nota pe acele acte, sentința.

Dar, ce a înțeles noul legiuitor prin expresia: „*pagubă ce nu este patrimonială*“ ?

Titlul al VII-lea referitor la sancțiunile civile, art. 185-187, precizează noțiunea de *pagubă patrimonială și nepatrimonială*. (Danno patrimoniale o non patrimoniale).

Orce infracțiune obligă la restituiri, în baza legilor civile.

Orce infracțiune ce a cauzat o pagubă patrimonială sau nepatrimonială obligă la despăgubiri atât pe culpabil cât și persoanele care, după legile civile, trebuie să răspundă de fapta lui.

Despăgubirea pecuniară a pagubei patrimoniale constituie o altă formă cu care se poate realiza reparațiunea, nu prin restituirea în natură a bunurilor pentru care s'a comis delictul, dar cu o modalitate diferită, adică dând victimei un bun echivalent, din punct de vedere obiectiv și economic, cu acela răpit prin infracțiune.

Despăgubirea are totdeauna un conținut pecuniar. Paguba poate fi patrimonială și nepatrimonială, adică pagubă morală. Legea însă nu vorbește de pagubă morală, ci numai de *pagubă nepatrimonială*, deoarece paguba morală corespunde mai mult pagubei fizice și nu exprimă

cu precizie absolută concepția pagubei personale, ce se concretizează exclusiv într'o perturbare psihică, în sfera sentimentelor.

Locuțiunea „*danno non patrimoniale*“ este preferabilă aceleia de „*danno morale*“, fiindcă aceasta din urmă nu diferențiază, în mod net, adevărata și propria „pagubă nepatrimonială“, de acele pagube care deși rezultă din ofensarea personalității morale, în mod indirect micșorează patrimoniul.

În afară de paguba patrimonială și nepatrimonială nu mai există vre'o altă specie de pagubă reparabilă.

Art. 599, ultimul din acest capitol al delictelor contra onoarei în noul cod penal italian, dispune în ali. I următoarele: dacă ofensele sunt reciproce, judecătorul poate declara nepedepsibili pe unul sau pe ambii ofensatori.

Ne găsim în fața compensațiilor de injurie, „*Paria delicta mutua compensatione tolluntur*“. Reciprocitatea ofenselor poate da loc la o scutire de pedeapsă. Aici intervine, pe lângă un raționament juridic, o concepție de oportunitate politică, în temeiul căreia, legiuitorul este de părere, că nu există vre'un interes, pentru a stabili o sancțiune penală, fiindcă părțile s'au pedepsit reciproc, insultându-se; ofensatul întorcând ofensa ofensatorului, și-a făcut dreptate singur. N'ar trebui ca, „*animus retorquendi*“ să excludă „*animus injuriandi*“, deoarece, intenția de a ofensa este evidentă, iar delictul ar trebui să existe; totuși, legea iartă fapta, fiind făcută din instinctul legitimei apărări și o scutește de pedeapsă.

Așa dar, legea lasă la voința prudentă a judecătorului, să declare scutite de pedeapsă, una sau ambele părți, ținând seamă de circumstanțe, de proporțiunea ofenselor, de precedentele lor.

Nu-i pedepsibil acela care a comis, unul din faptele prevăzute de articolele 594 și 595, în stare de mânie, fiind determinat de un fapt injust al altuia și imediat după ce el a avut loc.

Trebue, deci, ca acțiunea culpabilului să constituie o reacțiune și că această reacțiune, are loc în timp ce durează starea de mânie, (lo stato d'ira). Este o excepție la principiul că, perturbările sufletești „non excusant in totum sed tantum faciunt ut delinquens mitius puniatur“.

Starea de mânie, este acea condițiune psihică particulară, produsă de mânie, când instinctul pune stăpânire complectă pe rațiune, pe puterea de judecată de a alege una dintre cele două tendințe opuse; atunci, atitudinea ofensatului are aspectul unei exploziuni impulsive.

În acest aliniat este cazul provocării. Se știe, că în ipoteza legitimei apărări, paguba nu există încă; reacțiunea tinde să paralizeze în pericol iminent, să respingă, în mod necesar, un atac material, actual, injust.

Însă în provocare, paguba s'a produs, iar reacțiunea intervine „ex post“. Legitima apărare este o reacțiune defensivă, pe când provocarea este o reacțiune ofensivă.

Codul nu exclude dela beneficiul provocării, pe acela ce acționează după trecerea unui anumit timp dela ofensa primită, fiindcă ceiace dă loc la o circumstanță atenuantă, nu este o cauză determinată, apropiată sau depărtată, dar este starea de mânie produsă de o cauză injustă. Așa dar, codul nu fixează limitele de timp, între care trebue să aibă loc reacțiunea, deoarece se bazează pe acel criteriu psihologic, în temeiul căruia, starea de mânie nu încetează într'un spațiu de timp limitat, dar ea se poate actualiza după o oarecare vreme, sub presiunea ofensei suferită.

Resentimentul unora dintre temperamentele, este foarte puternic la mari distanțe de timp. Neputința de a reacționa în momentul ofensei, sau remușcarea de a nu fi acționat atunci, deși se putea, pot încolți în sufletul omenesc sub forma unei răzburări, chiar sâgeroase. Iată de ce judecătorul trebue să țină seama, atunci când este chemat să aplice circumstanța atenuantă, de temperamentul individului și de natura injustiției ce i s'a făcut.

Fiind dat că se aplică atenuanta provocării, este prin urmare nevoie aici, de *faptul real și injust al altuia*, ce a dat naștere, în persoana culpabilului, la acea stare de mânie.

Mânia violentă determinată de o provocare injustă, atenuiază, dar nu anulează dolul, în delictul de difamațiune.

Dispozițiunea primei părți a articolului 599, se aplică și ofensatorului, ce n'a reclamat contra ofensei primite.

* * *

II

Am tratat până aici, dispozițiunile noului cod cu privire la delictele de injurie și difamațiune, considerate în mod exclusiv ca infracțiuni contra onoarei și reputațiunii persoanelor, în general. Dar, noua legislație mai vorbește despre ofensarea onoarei încă în alte trei capitole.

1) În capitolul referitor la delictele contra personalității interne a Statului, art. 278 și 282.

2) În capitolul referitor la delictele contra statelor străine, șefilor și reprezentanților lor, art. 297 și 298.

3) În capitolul referitor la delictele particularilor contra administrației publice, art. 341, 342, 343, și 344.

Voiu analiza pe rând fiecare dintre aceste articole ce prezintă și ele ca și celelalte o importanță destul de mare pentru materia pe care o studiem.

Oricine ofensează onoarea sau prestigiul regelui sau al regenților, este pedepsit cu reclusiunea dela doi la șapte ani.

Dacă fapta a fost comisă contra reginei sau principelui ereditar, culpabilul este pedepsit cu reclusiune dela unu la cinci ani.

Dacă fapta a fost comisă contra unei alte persoane aparținând familiei regale, adică s'a ofensat memoria, unui ascendent, unui descendent, sau unei alte rude apropiate regelui, regenților sau reginei, culpabilul este pedepsit cu reclusiune dela unu la trei ani.

Ofensele sau injuriile publice săvârșite pe teritoriul italian, contra înaltului pontifice, cu ajutorul discursurilor,

faptelor sau scrierilor, sunt pedepsite ca și ofensele adresate persoanei regelui. Delictul poate fi comis atât de cetățeni cât și de străini.

Prestigiul, este înțeles aici, ca o considerație specială de care se bucură regele, regenții, persoanele familiei regale, pentru calitatea lor, ele fiind înconjurată de cea stimă, respect, sau reverență universală.

Ofensarea reputației este ofensarea prestigiului. Ofensa poate avea loc în absența sau în prezența ofensatului, în particular, sau în public.

Elementul moral al delictului constă în dol, adică în voința de a acționa.

În acțiune se concretizează ofensa, știindu-se că se lezează onoarea sau prestigiul persoanelor de mai sus.

Pentru delictul prevăzut de art. 278 nu se poate proceda fără autorizația ministrului de justiție (art. 313).

Oricine ofensează onoarea sau prestigiul șefului guvernului, este pedepsit cu reclusiunea dela unu la cinci ani.

Oricine ofensează pe teritoriul statului, onoarea sau prestigiul șefului unui stat străin, este pedepsit cu reclusiunea dela unu la trei ani.

Dispozițiunile art. 295, 296 și 297, se mai aplică și dacă faptele au fost comise contra reprezentanților statelor străine, acreditați pe lângă guvernul regelui, în calitate de șefi de misiune diplomatică, aceștia fiind în exercițiul funcțiilor lor.

Este reprezentant al unui stat străin, persoana ce a fost investită cu calitatea de șef de misiune diplomatică și acreditată pe lângă guvern. Astfel sunt agenții diplomați, ambasadorii, miniștrii plenipotențieri, însărcinații de afaceri, ordinari și extraordinari, șefii de misiuni diplomatice. Nu pot intra în categoria lor, negociatorii de tratate comerciale și în general, toate acele persoane ce sunt însărcinate cu misiuni speciale tehnice fie ele chiar cu caracter politic; asemenea personalul legațiunii și familia agentului

diplomatic; agenții consulari de orice categorie și miniștrii afacerilor străine.

Acreditarea pe lângă guvernul regelui este o condiție indispensabilă.

Acreditarea, după regulile dreptului internațional este constituită din actul guvernului, prin care se consimte ca un reprezentant străin să exercite misiunea sa pe lângă acel stat.

Acreditarea cuprinde și așa zisele „scrisori de acreditare“.

În dispozițiunile art. 298, nu intră ofensele contra corpului diplomatic ca autoritate diplomatică, considerată în mod deosebit de persoanele ce o compun, deoarece suszitul articol privește numai faptele comise contra reprezentanților străini „ut singuli“. Corpul diplomatic, propriu zis, este constituit din complexul agenților diplomați, acreditați pe lângă un stat oarecare.

Art. 299, vorbește de „vilipendio“ „defăimarea“ terfelirea, disprețuirea drapelului național, sau a altei embleme a unui stat străin.

„Vilipendio“ întrece ofensa și ultragiul, deoarece conține ceva josnic, infam, batjocoritor, grosolan. Se poate exterioriza prin cuvinte, scrieri sau acte. Critica, blestemul, lipsa de privire, nu intră în noțiunea de mai sus.

Oricine ofensează onoarea sau prestigiul unui funcționar public, în prezența lui, din cauza sau în exercițiul funcțiilor sale, este pedepsit cu reclusiunea dela șase luni la doi ani. (art. 341).

Aceiaș pedeapsă se aplică aceluia care săvârșește fapta cu ajutorul comunicărilor telegrafice sau telefonice prin scrieri sau desene adresate funcționarului public.

Pedeapsa este reclusiunea dela unu la trei ani, dacă ofensa constă în atribuirea unui fapt determinat.

Pedepsele sunt mărite când fapta a fost comisă cu, violență sau cu amenințare, sau când ofensa a fost adusă în prezența uneia, sau a mai multor persoane.

Cu art. 341, noul cod penal, asigură respectul ce trebuie dat autorităților, în persoana funcționarilor publici, atunci când s'a ofensat onoarea și prestigiul lor. Este vorba aici de *delictul de ultragiu*, comis contra persoanelor investite cu autoritate publică.

Elementele constitutive ale delictului de ultragiu sunt următoarele: 1) oricine (subiectul activ); 2) ofensarea onoarei, a reputației, (o leziune); 3) calitatea de funcționar public, (subiectul pasiv, sau ofensatul), 4) cuvinte sau acte, (mijloacele de comiterea delictului); 5) prezența ofensatului; 6) din cauza exercițiului funcțiunii sale; 7) intenția de a ofensa, (dolul).

La elementul al 3-lea este de remarcat cum noul legiuitor, n'a voit să aperse persoana fizică a funcționarului investit cu o autoritate publică, ci a dorit să protejeze însăși autoritatea publică.

Pentru existența delictului, se mai cere, ca ofensarea funcționarului public să aibă loc *în prezența sa și în exercițiul funcțiunii sale*.

Funcționarul public este prezent, când se găsește față de ofensator, în condițiunea de a putea percepe, de a înțelege ofensa.

Elementul prezenței funcționarului public distinge delictul de ultragiu, de acela de difamațiune.

Prezența funcționarului public nu este de ajuns a complecta delictul de ultragiu, când prezența ofensatului nu este cunoscută ofensatorului.

Ofensa se explică din cauza funcțiunii acelu funcționar public, (contemplatione officii). Trebuie deci, să existe un nexum causal între funcția lui și motivul infracțiunii, așa ca delictul să apară exclusiv, sau cel puțin să prevaleze, ca o agresiune față de *calitatea subiectului pasiv*.

Ofensa să aibă loc, pe când funcționarul se găsește la postul său.

Nu este necesar ca exercițiul funcțiilor să fie

public, sau să aibă loc în prezența vre'unei persoane, deoarece multe dintre funcțiunile publice sunt exercitate în afară de publicitate, în care caz, legea a crezut util și oportun, să protejeze pe funcționari.

Nu constituie ultragiu ofensa adresată cu ajutorul presei.

Faptul determinat trebuie să fie atribuit ofensatului, adică agentul trebuie să afirme că a fost comis de ofensat, personal, cu consimțământul lui sau din însărcinarea sa.

Fiind vorba de un fapt determinat, (acțiune sau omisiune), el trebuie să conste nu în atribuirea vre'unor intențiuni sau proiecte imorale, dar dintr'o manifestare externă a voinței ofensatului.

Faptul determinat este înțeles aici ca un fapt concret, individualizat cu ajutorul indicării precise a unor circumstanțe, capabile să dea o notă specifică acțiunii sau omisiunii atribuită culpabilului.

Elementul moral al delictului constă în dol, în conștiința și în voința de a ofensa onoarea sau prestigiul unui funcționar public, în circumstanțele și cu mijloacele indicate de lege.

Este suficient ca agentul să fi voit să pronunțe cuvintele sau să execute actele, știindu-le ofensatoare pentru onoarea, reputația sau decența altuia; asemenea știind că persoana în cauză, era un funcționar public, și că se găsea, în acel moment, chiar față în față cu ea, pe când aceasta își exercită funcțiunile sale.

Noul cod consideră exclusiv ca circumstanțe agravante, utilizarea violenței sau a amenințărilor. Violența este fizică când se întrebuițează de către agent, o energie fizică, din care derivă o constrângere personală fizică, absolută sau relativă.

Ea poate consta din restrângerea, sau din suprimarea libertății de mișcare; din reducerea la o stare de incapacitate, sau de inferioritate psiho—fizică, determinată de o cauză fizică.

Amenințarea constă dintr'o violență morală.

Prin violență sau prin amenințare, se urmărește și se obține constrângerea morală a cuiva, cu scopul de a tolera sau a omite ceva. Cu ele se restrânge libertatea morală a unei persoane; amenințarea este constituită dintr'o înștiințare despre o pagubă injustă și viitoare, ce se va face unei persoane.

Paguba este o lezare efectivă, sau poate fi o expunere la un pericol a unui bun juridic, individual, de orice natură ar fi el.

Amenințarea reprezintă un pericol viitor al unui bun individual, de o oarecare natură, apreciabil din punct de vedere juridic.

Violența morală constând într'o intimidare, restrângerea libertății interioare, constituie scopul violenței morale, sau al amenințării. Amenințarea este mijlocul cu care se realizează intimidarea. Trec acum la art. 342.

Oricine ofensează onoarea sau prestigiul unui corp politic, administrativ sau judiciar, a unei reprezentanțe de a lor, sau a unei autorități publice constituită în colegiu, este pedepsit cu reclusiunea dela șase luni la trei ani.

Aceiaș pedeapsă se aplică aceluia ce comite fapta cu ajutorul comunicării telegrafice, prin scrieri sau desene adresate corpului, reprezentanței sau colegiului, din cauza funcțiilor lor.

Pedeapsa este reclusiunea dela unu la patru ani, dacă ofensa constă în atribuirea unui fapt determinat.

Art. 342, prevede delictul de ultragiu, față de autoritățile menționate.

Prin corp politic, legea înțelege un corp, ce exercită o funcțiune eminentemente politică sau de guvern; consiliul de miniștri, senatul, camera, consiliul fascismului.

Prin corp administrativ, legiuitorul a înțeles acele autorități colegiale, cărora li s'au dat funcțiuni mai mult administrative. Așa sunt: consiliul de stat în exercițiul func-

țiilor sale de ordin consultativ; curtea de conturi, comisiunea supremă pentru apărarea națională; consiliul național al corporațiilor; consiliile de administrație de pe lângă ministere, consiliile provinciale de economie; consiliul superior judiciar, (al magistraturei); sfatul Romei; sfatul municipal; consiliile de prefectură; comitetele provinciale administrative; consiliul superior al instrucției publice și multe altele.

Corp judiciar, este orice colegiu judiciar: astfel este curtea de casație; secțiunile jurisdicționale ale consiliului de stat, tribunalul suprem al războiului și marinei, al apei; curțile de apel, tribunalele ordinare și speciale și orice altă autoritate colegială ordinară sau specială, ce este investită cu puterea jurisdicțională.

Autoritatea publică constituită în colegiu este un organ al statului constituit în colegiu exercitând o funcțiune publică: așa este consiliul profesorilor pe timpul examenelor de stat; comisiunile examinatoare pentru avocați, procurori, notari, sau pentru admiterea într'o funcțiune publică.

Orce fapt săvârșit contra oficiilor sau instituțiilor publice, ce nu sunt corpuri politice, administrative sau judiciare, sau contra autorităților ne constituite în colegiu, nu pot intra în prevederile art. 342.

Delictul poate fi comis de oricine contra uneia dintre zisele autorități. Este necesară prezența materială a persoanelor ce compun corpul sau colegiul, sau unul din reprezentanții lor.

Art. 343 dispune că, oricine ofensează onoarea sau prestigiul unui magistrat în timpul ședinței, este pedepsit cu reclusiunea dela unu la patru ani. Pedeapsa este reclusiunea dela doi la cinci ani, dacă ofensa constă în atribuirea unui fapt determinat. Pedepsele sunt mărite, dacă fapta a fost comisă cu violență, sau amenințare.

Acest articol prevede *delictul de ultragiu* împotriva unui magistrat ce se găsește în plină ședință, împărțind

justiția. El fiind investit cu prestigiul particular al funcțiunii sale judiciare, ca expresiune a puterii suverane statale, trebuie să aibă o protecțiune energică din partea legiuitorului.

Ofensa să fie adusă în fața magistratului, dar nu-i nevoe ca ea să fie înțeleasă de victimă, deoarece prevalează aici elementul *ședința (audiința) publică*.

În art. 344, se spune că dispozițiunile art. 341, se aplică și în cazul în care ofensa a fost adresată unui slujbaş public, „*pubblico impiegato*“, ce prestează un serviciu public; dar pedepsele sunt reduse cu o treime. Se aplică aici dispozițiunile art. 341, privitoare la *ultragiul funcționarilor publici*. Însă, se pune întrebarea; ce a vrut să înțeleagă legiuitorul: 1) prin *funcționari publici*; (*pubblici ufficiali*); 2) prin *persoane însărcinate cu un serviciu public*; (*persone incaricate di un pubblico servizio*); 3) prin *persoane ce exercită un serviciu de necesitate publică*: (*persone che esercitano un servizio di pubblica necessità*) ?.

Din prima categorie fac parte slujbașii statului sau ai altei persoane juridice publice, *ce exercită* în mod permanent sau temporal, *o funcțiune publică, legislativă administrativă sau judiciară*. Asemenea, face parte orce altă persoană, *care exercită*, în mod permanent sau temporal, gratuit sau cu retribuție, de bună voe sau obligată, *o funcțiune publică, legislativă, administrativă sau judiciară* (judecătorească). Exerciță o funcțiune publică, orce persoană fizică, care formează sau ajută cu voința sa individuală, să formeze voința suverană a statului.

Este o voință autoritară, superioară orcărei alteia ce aparține statului sau altor persoane juridice publice, acestea fiind considerate ca persoane de drept public, din cauza situației lor juridice, față de orcare altă persoană juridică privată.

Funcțiunile publice fiind activități îndreptate către

satisfacerea intereselor publice, funcționarii publici se întâlnesc în domeniul celor trei funcțiuni fundamentale ale statului: adică în aceia *legislativă, executivă și judiciară*. Noul cod *consideră* ca funcționari publici, senatorii și deputații. Asemenea, ofițerii și agenții forței publice, funcționarii onorifici, arbitrii obligatori, martorii, experții, notarii, custozii lucrurilor supuse sechestrului, căpitanii și comandantii de nave, miniștrii cultului catolic, conciliatorii, vice-pretorii onorifici și alții.

Din categoria a doua, fac parte slujbașii statului, sau ai altei persoane juridice publice, *ce prestează*. În mod permanent sau temporal, *un serviciu public*.

Asemenea, orcare altă persoană *ce prestează*, în mod permanent sau temporal, gratuit, sau cu o retribuție, cu voință, sau obligată, *un serviciu public*.

Elementul esențial ce caracterizează persoana însărcinată cu un serviciu public, este format, exclusiv, din *activitatea (serviciu public, iar nu funcțiune publică)*, ce ea *prestează* și în consecință, noțiunea acelei persoane nu este, în mod necesar, legată de un raport permanent, remunerat, sau voluntar al prestațiunii.

Persoanele din această categorie, nu sunt investite cu o funcțiune publică.

Ele nu sunt un instrument cu care persoanele juridice, pot voi și operă juridicește.

Persoanele însărcinate cu un serviciu public sunt slujbașii statului, sau ai altei persoane juridice publice, ce prestează în mod permanent sau temporal, un serviciu public.

Noul cod penal, stabilește că nu sunt slujbași publici, cei ce nu sunt însărcinați cu un serviciu public: iar toți slujbașii publici, ce nu exercită o funcțiune publică, sunt numai însărcinați cu un serviciu public.

Aparțin categoriei celor însărcinați cu un serviciu public, împiegații ce păstrează și expediază actele (arhivarii).

Asemenea comisionerii, ușierii, agenții statului, nu acei

ai forței publice; agenții statului sunt cu el, numai în raporturi de locațiuni de opere. Ei sunt salariați sau muncitori ce primesc un salariu, iar nu un stipendiu (leafă).

Din categoria a treia și ultima, fac parte persoanele ce exercită un *serviciu de necesitate publică*. Astfel sunt, particulari ce exercită profesii judiciare sau sanitare, sau alte profesii al căror exercițiu este interzis de lege, fără vre'o specială revenire din partea statului și când publicul este obligat prin lege, să se folosească de opera lor.

Asemenea mai aparțin, particularii, care neexercitând o funcțiune publică și neprestând un serviciu public, totuși îndeplinesc un serviciu, declarat de necesitate publică în temeiul unui act al administrației publice.

Serviciul de necesitate publică, este compus dintr'o activitate profesională, autorizată de stat, cu scopul de a satisface o nevoie colectivă. Este o activitate esențialmente privată.

Astfel, persoanele ce exercită o profesiune judiciară, sunt cele autorizate de lege să îndeplinească misiunea de apărători legali: avocații, procurorii, apărătorii propriu ziși.

Am insistat în aceste 2-3 pagini asupra noțiunii de funcționar public, pedeparte, pentru motivul, că noul cod penal italian, a prevăzut anumite categorii de funcționari, diferite de cele din trecuta legislație, iar pe de altă parte, că delictul de ultragiu, poate fi comis contra fiecăruia dintre ei, în situațiile ce au înaintea legilor administrative și penale.

Tot din categoria infracțiunilor contra onoarei, mai fac parte și dispozițiunile art. 368, 369 și 370, referitoare la *calomnie, autocalomnie și simularea sau calomnia pentru un fapt ce constituie contravenție*.

Orcine-spune art. 368-prin denunț sau reclamație, fie anonimă sau sub un nume fals, adresată autorității judiciare, sau unei alte autorități, ce are obligația să defere cazul, primei, acuză o persoană de săvârșirea unei infracțiuni,

deși știe bine că acea persoană este nevinovată sau simulează că în sarcina ei ar fi pus un oarecare delict, este pedepsit cu reclusiunea dela doi la șase ani. Pedepsa se mărește dacă cineva este inculpat de o infracțiune, pentru care legea stabilește pedeapsa cu reclusiunea mai mare de zece ani, sau o altă pedeapsă mai gravă.

Reclusiunea este dela 4-12 ani, dacă din acea faptă rezultă o condamnare la reclusiune ce trece de cinci ani și dela 6-20 ani, dacă acea faptă are ca urmare o condamnare pe viață; se aplică munca silnică pe viață, dacă nevinovatul a fost condamnat la moarte.

Este pedepsit-conform art.-369 cu reclusiunea dela 1-3 ani acela ce prezintă o declarație la una din autoritățile indicate în articolul precedent, fie ea anonimă, fie sub un nume fals, fie că se duce în persoană, prin care se acuză singur de un delict, despre care nu știe ceva, deoarece acel delict n'a existat, sau inculpă pe alții de comiterea unei infracțiuni.

Pedepsele stabilite în articolele precedente sunt micșorate, dacă simularea sau calomnia privește un fapt prevăzut de lege ca o contravenție. (art. 370.)

Legiuitorul vorbește de simularea infracțiunii și anume de *simulare obiectivă* ce cuprinde ipoteza formală a denunțării false și *simularea subiectivă*, ce constă în însăși acuzarea sa falsă sau în *autocalomnie*. Prima are ca prezumțiune, inexistența infracțiunii simulate, pe când autocalomnia are loc, chiar dacă infracțiunea, de care agentul se acuză, s'a comis în realitate, însă de alții, iar nu de el.

Simularea infracțiunii diferă de calomnie, în sensul că prima, nu cere inculparea cuiva.

Delictul de calomnie din art. 368, poate avea două forme distinse: calomnia formală sau directă și calomnia reală sau indirectă; calomnia reală cere probe materiale speciale: urmele infracțiunii, corpul delict, indicii materiale. Desemnarea unei persoane ca autoare a unei infracțiuni,

este elementul ce diferențiază calomnia, de simularea infracțiunii și de mărturisirea falsă. Elementul moral al delictului, constă în dol, sau în voința de a inculpa pe cineva că ar fi comis o infracțiune, sau de a simula în sarcina acelei persoane că ea ar purta urmele, (semnele) vre'unui delict; asemenea știind că inculpatul este nevinovat. Dacă inculparea este făcută în sarcina mai multor persoane, ce se știu nevinovate, există atâtea delict de calomnie, câte persoane inculpate sunt.

Retractarea calomniatorului este un mijloc de a evita consecințele dăunătoare ale calomniei. La calomnie ca și la injurie, forma cea mai bună a reparației este retractarea.

Art. 369, reglementează autocalomnia, adică simularea subiectivă.

Unii penaliști cred, că cel ce se declară ca autor al unui delict inexistent în realitate, nu trebuie pedepsit pentru faptul că fără o rațiune serioasă, fără un motiv puternic, nimeni nu se expune la un rău și la o pedeapsă nemeritată : „nemo contra se dicit, nisi aliquo cogente“. Inșă, noul cod pedepsește fapta în sine, spre a împiedica înșelarea justiției. Elementul material este format din declarația înaintată autorității judiciare, sau din prezentarea în persoană, inculpându-se de un delict ce n'a avut loc vre'odată, sau acuzând pe alții că ar fi comis infracțiuni. Nu este pedepsibil acela care a făcut, fapta, fiindcă a fost constrâns de nevoia de a se salva sau de a salva o rudă apropiată de o gravă și inevitabilă prejudiciere a libertății și a onoarei.

III.

Spuneam că noul legiuitor italian, nu mai admite ca „exceptio veritatis“ să fie examinată de judecătorul penal. El a suprimat dreptul de a proba adevărul faptelor cât și facultatea difamatului de a permite o atare probă.

Principiul „*exceptio veritatis*“, a fost combătut și de *Enrico Pessina*.

Comisiunea parlamentară italiană din 1930, prezidată de D-l D' Amelio, a votat cu majoritate, menținerea lui *exceptio veritatis*, limitat la cazul când ofensatul este un funcționar public.

În observațiunile sale publicate sub titlul :

„*L' Exceptio Veritatis nei delitti contro l'onore nel nuovo diritto penale italiano*“, profesorul *Alfredo Pozzolini* dela Universitatea din Pisa, crede că proba adevărului, trebuie admisă numai în baza unui criteriu și anume când faptul atribuit este de *interes public, de interes general, (pubblico interesse)*. Că, trebuie lăsat la aprecierea magistratului recunoașterea interesului public, recunoaștere ce trebuie să fie făcută prin sentința sa.

Din moment ce s'a recunoscut prin sentință interesul public, în vederea confirmării adevărului faptului imputat, legiuitorul va fi nevoit să hotărască trimiterea cauzei într'o altă ședință unde să aibă loc admiterea probei, deoarece interesul public este acela ce solicită, chiar reclamă o atare probă. Interesul public trebuie, prin urmare, să domine interesul particular. Dar ce este *interesul public* de care ne vorbește profesorul Pozzolini ?

Iată câteva exemple : un funcționar poștal este acuzat de un dușman al său că ar fi furat; primarul unei comune pierdută între munți, este acuzat de grave abuzuri; un deputat obscur, aproape necunoscut în afară de propriul său oraș, este acuzat, de un concurent al său, sau de un aspirant la succesiunea locului ce ocupă, că ar fi abuzat de mandatul politic ce avea, săvârșind acte în scopuri personale.

Iată un funcționar public, sau un membru al parlamentului, ofensați în onoarea și reputațiunea lor, printr'un fapt determinat. Și atunci, se întreabă D-l Pozzolini, dacă s'ar putea spune, că în cele trei cazuri menționate, există *interes public* proeminent, ce cere dovada, proba adevărului sau a neadevărului faptului imputat, el fiind reclamat de opinia publică ?

D-sa răspunde că în acestea și în multe alte ipoteze asemănătoare, interesul public proeminent nu există și proba nu trebuie admisă. Ea ar interesa un număr restrâns de persoane, iar nu acel complex de elemente psihice, ce constituie marea opinie publică.

Din contră, opiniunea publică poate fi interesată la probarea adevărului în cazurile în care ofensatul nu este un funcționar public, sau vre'un membru al parlamentului.

Așa de exemplu, administratorii unui mare institut bancar, sunt acuzați de rea conducere și de excrocherie; directorul unui mare ziar cotidian ce influențează puternic viața publică națională, este acuzat de șantaj; conducătorii unui partid politic sunt acuzați de furturi, prin însușirea banilor publici.

Iată, deci, alte situațiuni, când opinia publică cere cu insistență proba adevărului și nimeni n'ar putea nega admiterea ei în aceste cazuri de utilitate publică.

Nu poate să apară excesivă și periculoasă această putere dată judecătorului, adaugă D-l Pozzolini.

Conchizînd, D-sa afirmă, că, asupra lui „*exceptio veritatis*“, noul legiuitor este foarte rigid, depărtîndu-se mult de acele principii politice, din care s'a inspirat la alcătuirea noii legislații penale italiene.

Dispozițiunile ce interzic proba adevărului faptului atribuit ofensatului totdeauna și'n orice situație, trebuie deci, într'un viitor apropiat, să fie temperate cu declarația, că, proba este admisibilă, când confirmarea faptului atribuit ofensatului, este de interes public, de interes general și cu mențiunea că recunoașterea interesului public, trebuie să fie făcută de magistrat prin sentința sa, în care scop, cauza trebuie trimisă pentru admiterea probei.

Interesul public, general, cere o judecată publică pentru clarificarea și liniștirea opiniei publice.

Și proiectul Orlando întindea facultatea de a proba, plecînd dela concepția obiectivă a interesului public.

Interesul public, pe care judecătorul îl va putea stabili după aprecierile sale, este singura delimitare necesară, ce trebuie fixată, spre a elimina din cercetările judiciare toate faptele și amănuntele care privesc viața particulară intimă, familiară; nu este recomandabil ca ele să fie aduse în discuție cu ocazia probei, afară de cazul cînd s'a luat asentimentul ofensatului.

Interesul public trebuie interpretat în sens obiectiv, iar nu după cugetarea difamatorului, ce ar putea să pretexteze cu ușurință, în orice împrejurare de minimă importanță, vre'un interes ce ar trece peste viața privată.

Dar, se va spune că interesul public, fără vre'o indicație precisă, este o concepție prea elastică și ar da loc la interpretări și aplicațiuni eronate, chiar periculoase.

Totuș, acea concepție este intuitivă și clară pentru toți, de așa natură, încât nu poate lăsa nici un dubiu de interpretare; de altfel, ea a fost adoptată fără inconveniente, de aproape toate legislațiunile moderne străine.⁽¹⁾

Credem ca și profesorul Vincenzo Manzini,⁽²⁾ că trebuie avut în vedere interesul public înțeles numai în sens obiectiv, adică independent de scopurile individuale. El trebuie extins la bunurile juridice ale instituțiilor publice și la acelea ale poporului în general, dacă un interes public, cere confirmarea adevărului sau a neadevărului faptului săvîrșit.

Profesorul Manzini, socotește de interes public, de exemplu, executarea, în mod fraudulos a unei furnituri publice, fraudarea impozitelor, comiterea unor acte periculoase sau dăunătoare economiei și creditului public național, moralității și concordiei poporului.

IV

Referindu-mă la observațiunile Domnului Profesor Poz-

1) Alberto Borciani, *Le offese all'onore* II. ed, Torino, 1927 pag. 201.

2) *Trattato di Diritto Penale italiano*, II ed, Torino, 1926, vol. VII, pag. 431.

zolini și avînd în vedere dispozițiunile noiei legislații penale italiene, constat că legiuitorul din 1930, suprimînd complet principiul „*exceptio veritatis*“, a apelat în schimb la *judicata curților sau a juriurilor de onoare*.

Dar ce sunt curțile de onoare și cum ar putea ele funcționa după sistemul preconizat de noua legislație penală fascistă?

Iată întrebări la care doresc să răspund în partea IV-a a studiului meu, mai ales că această delicată problemă, formează obiectul discuțiilor, asupra chestiunii a 2-a, ce vor avea loc la al 3-lea congres internațional de drept penal, ce se va ține la Palermo, în Mai 1932.

Juriurile de onoare sunt destinate ca, printr'o judecată rapidă și informată la izvoarele echității, să înlătore cauzele duelurilor și să înlătorească reparațiunile pagubelor morale pricinuite de injurie și difamațiune, considerate ca infracțiuni contra onoarei.

Acela ce pentru prima oară a avut geniala idee de a prezenta sub formă de proiect de lege, această delicată și importantă chestiune, a fost ministrul italian Orlando, ce în anul 1908, (1), prin proiectul său din 1 Decembrie, expunea în camera deputaților parlamentului său, motivele de ordin juridic și de superioară politică socială și morală, ce-l determină să susțină o atare idee. Imprejurările vitregi de atunci și atmosfera neprielnică politică și parlamentară, au făcut ca proiectul Orlando să nu-și găsească consacrarea meritată și să nu se transforme în articole de lege.

Totusi, ideia emisă n'a rămas fără răsnet, deoarece au adoptat-o întâi autoritățile militare și mai târziu, după o matură discuțiune, Asociația presei din Roma.

1). și în 1909, iar la 8 Februarie 1911 a susținut aceeași idee Stoppato. Decretul regal din 4 Octombrie 1908 al ministrului de război *Casana* și al marinei, *Mirabello*, prevedeau constituirea juriului de onoare pentru armată.

Și astăzi — cum vom avea ocaziunea să arătăm imediat — un regulament funcționează la asociația presei italiene, pentru toți aceia care doresc să se adreseze judecării juriului de onoare al asociației, spre a rezolva controversele referitoare la onoare.

În proiectul Orlando, curțile de onoare (Corte d'onore), erau compuse dintr'un consilier de Curte de apel sau din președintele tribunalului și doi cetățeni ca asesori.

Se prevedea a fi înființate pe lângă curțile de apel și în mod excepțional pe lângă tribunale.

Orcine era ofensat de un fapt ce constituia o injurie, o difamațiune, sau o lezare a onoarei putea să recurgă la curțile de onoare, în loc să se adreseze autorităților judecătorești.

Prezentarea plîngerii excludea calea recursului la curțile de onoare. Asemenea dacă exista un concurs de fapte ce constituiau infracțiuni urmăribile din oficiu.

Dacă ofensatorul nu accepta judecata curții de onoare, ofensatul avea dreptul a converti recursul său în reclamațiune.

Curtea de onoare ar fi avut atunci și competența de a decide asupra tuturor controverselor de onoare, ce nu aveau ca bază un fapt constituind o difamațiune.

Puterile curții de onoare erau stabilite astfel: curtea de onoare, cu un verdict motivat ce putea fi publicat și fără formalitatea procesului verbal, se pronunța în sensul că fapta ce i-a fost deferită spre judecare este cu sau fără temeii; în ipoteza în care fapta nu este întemeiată și nu adeverește vinovăția ofensatului, ofensatorul este pedepsit și condamnat, cu titlu de reparațiune la plata unei sume în favoarea ofensatului, mărită până la 10 mii lire, rămînînd ca dreptul la lichidarea daunelor civile să-l poată exercita în fața secției civile a curții de apel.

Dacă rezulta că fapta era întemeiată, curtea putea pedepsi pretinsul ofensat, condemnîndu-l, în favoarea ce-

lelalte părți la despăgubirea eventualelor pagube pricinuite.

Partea ce pierdea procesul, era condamnată și la plata cheltuelilor judecătorești, plus indemnitatea membrilor curții, așa cum era fixată de legi și regulamente.

Contra verdictului curții de onoare, proiectul admitea recursul pentru excesul de putere, la Curtea de casație, secția penală, cu drept de trimitere, în caz de anulare, la alte curți. Declarația de recurs însoțită de motivele respective, era făcută la cancelaria penală a curții de apel sau a tribunalului, unde funcționase curtea de onoare, în termen de 3 zile de la pronunțarea verdictului.

Judecata curții nu era publică și nu se încheia vre'un proces-verbal. Verdictul motivat de curte, era comunicat în copie ambelor părți; copile puteau fi publicate, însă în baza unei autorizații.

Art. 5 dispunea că alegerea celor doi asesori, se va face după două liste, fiecare dintre ele având 10 nume. În proiectul din 8 Februarie 1915, numărul lor se limita la cinci.

Listele erau întocmite și prezentate de părți; fiecare dintre ele alegeau unul din cele 5 nume ale listei adverse. Listele trebuiau să cuprindă numai pe acei cetățeni, ce aveau capacitatea juridică a figură pe tablourile juratilor, sau pe cei ce în mod temporal sau permanent, erau dispensați de serviciul de jurat, sau șterși de pe liste din cauza funcțiunii ori a etății lor.

Părțile trebuiau să apară înaintea curții de onoare, fiind citate cu decretul președintelui în formele și cu termenii stabiliți de codul de procedură penală, pentru imputații aduși în fața curților de apel.

Dacă nu se prezentau și nu justificau absența, în mod legal, atunci curtea decidea în lipsa lor.

Asupra conflictelor de competență, ce eventual se iveau între curtea de onoare și judecătorul ordinar, secțiunea penală a curții de apel, decidea în camera ei de consiliu.

Părțile aveau dreptul la acărare prin avocații lor, care puteau prezenta memoriile scrise, cu obligația de comunicare reciprocă.

Dacă curtea reușea să concilieze părțile, da o declarație, autorizând, în același timp, publicarea ei.

Moartea ofensatorului stingea acțiunea penală, iar aceea a ofensatului făcea să cadă competența specială a curții de onoare.

Pentru prescripția acțiunii penale, se aplicau aceleași norme ale codului penal, relative la difamațiune,

Acțiunea penală, pentru oricare altă ofensă, se prescria în trei luni.

În valoroasa sa lucrare „*Per un codice della prevenzione criminale*”. (1) D-l Silvio Longhi, expunând schema unui cod de prevențiune criminală, la capitolul III „*Sulle corti e sui giuri d'onore*”, arată că în ceiace privește infracțiunile contra onoarei, comise cu ajutorul presei, oricine se crede ofensat de anumite scrieri sau desene publicat în presa cotidiană, poate cere judecata curții de onoare, dacă autorul infracțiunii este un publicist.

Curtea de onoare pentru presă, să fie compusă din 15 membri: doi numiți de fiecare dintre prezidenții senatului, camerei deputaților, consiliului de stat și ai curții de casație și 7 numiți de președintele asociației presei periodice, între care 4 să fie aleși dintre ziariști.

Curtea este constituită prin decretul ministerului de justiție, având sediul la asociația presei periodice, sau pe lângă curtea de apel din capitală și rămâne în funcțiune pe timp de 3 ani.

Ofensatul poate cere convocarea colegiului judecătoresc. El expune președintelui chestiunea de onoare și indică pe unul dintre membri să compună colegiul. Dacă partea contra cui se face recursul, alege un alt membru, preșe-

1) Milano, 1922. pag. 101 și urm.

dintele alege și el alți doi; cei 4 aleg la rândul lor p al 5-lea ce conduce desbaterile. Colegiul astfel constituit procedează la judecată.

Un funcționar administrativ al asociației, desemnat de prezident, ia calitatea de secretar.

Autorul ofensei sau reprezentantul ziarului contra căruia s'a făcut recurs, este obligat să se prezinte.

În caz contrar, președintele curții alege 3 membri în loc de doi și colegiul se constituie procedînd la judecare în absența acuzatorului, adică a ofensatorului.

În fața colegiului, părțile apar personal. Ele prezintă, pe cheltuiala lor, memorii, documente și martori.

Referitor la admiterea martorilor, colegiul deliberază mai dinainte.

Dacă colegiul reușește să concilieze părțile, le dă o declarație care putea fi publicată; când însă o împăcare nu este posibilă, pronunță sentința cu o apreciere asupra conduitei morale a uneia din părți, sau a fiecăreia dintre ele.

Poate adăuga și o condamnare morală, obligînd partea care a pierdut cauza, la: publicarea sentinței pe cheltuiala ei; la o ofrandă în favoarea instituțiilor de prevedere socială patronate de stat; iar dacă este vorba de membrii asociației presei, poate avea loc o expulsare sau o suspendare de a mai participa la ședințele ei.

Deciziunea este motivată și fiecare dintre cei ce compun colegiul, are drept a expune personal opiniunea sa. Dacă vre'unul dintre dînșii nu subscrie deciziunea, se face mențiune în act despre aceasta.

Înadmisibilitatea recursului din cauza neobservării termenilor sau a formelor, sau din cauza renunțării, este declarată de președintele curții sau al juriului, iar în ipoteza în care nu s'a prevăzut, de curtea de casație, chiar în camera de consiliu.

Ofensatul prin presă, care nu poate sau nu înțelege

să recurgă la *curtea de onoare*, poate solicita convocarea unui *juriu de onoare* pe lângă tribunal.

Juriul de onoare este compus din: președinte, doi judecători ai tribunalului locului unde a avut loc ofensa și din doi asesori aleși dintre cetățenii cu domiciliul în acea circumscripție, învestiți cu funcțiuni publice în serviciul statului, al provinciei sau al comunei.

Unul dintre asesori este numit de instanță, iar celălalt de partea interesată. În caz că numirea, nu s'a făcut astfel, atunci o face președintele.

Colegiul judecă chiar în lipsă. Dacă erau mai mulți ofensați sau ofensatori, alegerea membrilor curții sau ai juriului, trebuia să se facă de comun acord, de recurenți și imputați.

Relativ la ofensele verbale, ofensatul poate cere reparația, adresîndu-se unui *juriu de onoare*, ce funcționează pe lângă pretura locului unde s'a întîmplat faptul. Juriul este compus din pretor, ce are calitatea de președinte și din doi asesori, aleși de el dintre consilierii comunali.

Pedepsele stabilite pentru duelanți și pentru martorii lor, sunt dublate, dacă mai înainte de duel nu s'a încercat să se evite întîlnirea pe teren, prin supunerea conflictului judecătii unei curți, sau unui juriu de onoare.

Odată cerută judecata onoarei, acțiunea penală ordinară, nu mai poate continua.

Cheltuelile pentru funcționarea curților și a juriurilor de onoare, sunt anticipate din visteria statului, care va cere părților rambursarea lor, în baza dispozitivului sentinței, sau în temeiul normelor generale fixate în regulamente.

În orice caz, președintele asociației presei, președintele tribunalului sau pretorul, mai înainte de a proceda la constituirea juriului, obligă pe reclamant să depună o sumă determinată, cu titlu de cauțiune, pentru cheltuelile procesului ce urmează să se lichideze.

Și partea adversă depune o sumă de bani, necesară executării sentinței.

Contra verdictului curții sau al juriului de onoare, se poate face recurs la secțiunile unite (penale) ale Curții de casație, însă numai pentru incompetență sau exces de putere. Recursul nu are efect suspensiv.

Declarația de recurs și prezentarea motivelor se face în cancelaria tribunalului sau a preturii, pe lângă care este constituit juriul de onoare, după termenii legii și decurge din ziua notificării verdictului părților interesate.

În caz de anulare, afacerea se trimite judecătorului ordinar competente, președintelui tribunalului sau pretorului apropiat, spre a constitui din nou juriul.

Contra deciziei curții de onoare, se recurge, odată cu prezentarea declarațiunii și a motivelor, la curtea de apel, iar în caz de anularea recursului se retrimite judecătorului ordinar competente, sau celeilalte secțiuni a aceleiași curți de onoare.

* * *

Curtea și juriul de onoare pentru militari, propuse de ministrii de război *Casana* și al marinei *Mirabello* prin decretul regal din 4 Octombrie 1908, conținea următoarele dispozițiuni :

Când între doi ofițeri sau doi militari, s'a născut un conflict, este de datoria reprezentanților lor să încerce toate mijloacele spre a-l aplană pe cale amicală. În ipoteza în care nu era posibilă o împăcare, reprezentanții lor erau obligați să încredințeze soluționarea neînțelegerii, judecării unui *juriu de onoare*.

Cei 4 reprezentanți redijau și iscăleau un raport asupra faptelor care cauzase controversa și solicitau juriului să se pronunțe asupra procesului.

Dacă reprezentanții respectivi, nu cădeau de acord asupra unora din punctele particulare ale faptelor petrecute, reprezentanții fiecărei părți redijau și iscăleau un raport propriu.

Dacă părțile nu înțelegeau să aducă la cunoștința generală faptele ce produsese ofensa, reprezentanții lor, trebuiau să menționeze acestea în rapoartele ce ei făceau.

Rapoartele erau închise, de către reprezentanți, într'un singur plic, cu indicația gradului și numelui părților și reprezentanților lor.

Ele erau trimise pe cale ierarhică, la comandantul corpului de armată, dacă conflictul de onoare privea ofițerii generali și dacă ofensatorul aparținea acelu corp.

Dacă era vorba de ceilalți ofițeri superiori sau inferiori, rapoartele se trimeteau comandantului diviziei sau corpului respectiv, cărui aparținea ofițerul sau militarul de trupă ce provocase ofensa. (che ha inviato la sfida).

Pentru marină, dacă conflictul s'a ivit între vice-amiral sau grade corespunzătoare altor corpuri de ale marinei, rapoartele se trimeteau subsecretarului de stat respectiv.

Pentru contra amirali sau ofițeri superiori și inferiori, la comandantul șef al departamentului, la comandantul forței navale, sau la comandantul militar maritim, de care depindea ofițerul ce provocase ofensa.

Autoritățile ierarhice erau datoare să nu obstaculeze transmiterea plicurilor, ce conțineau rapoartele reprezentanților.

Autoritățile cărora le erau adresate plicurile, fără să ia cunoștință de conținutul lor, dispuneau imediat constituirea unui juriu de onoare, compus dintr'un președinte și din doi membri, aleși dintre ofițerii activi, de care părțile depind, ofițeri superiori în grad și în etate.

Autoritățile ce ordonau formarea juriului de onoare, trimeteau președintelui, plicul închis ce conținea raportul reprezentanților, indicînd și locul unde urmă să se întrunească juriul.

Președintele stabilea ziua reuniunii.

Juriul după ce luă cunoștință de documente, ascultă

tînd atît părțile cît și reprezentanții lor, pronunța verdictul, ce putea avea drept rezultat :

1) o declarație că nu există o rațiune serioasă la baza acțiunii ofensatoare.

2) un proces-verbal de împăcare.

3) o declarație că nu intervine în conflict.

Juriul da prima declarație, deoarece constata că faptele nu lezau onoarea vre'uneia dintre părți. El încheia acel proces-verbal, de conciliere, cînd valorificase faptele și atribuise fiecăreia dintre părți propria ei responsabilitate în acțiunea ofensatoare și găsisse că ofensa și motivele ce o determinase, nu erau în detrimentul onoarei vre'unuia dintre cei doi combatanți.

Juriul fixa modalitatea și timpul împăcării, fie chemând înaintea sa părțile și reprezentanții lor, fie în scris, cerîndu-le declarații că s'au împăcat.

Părțile trebuiau să iscălească totdeauna procesele verbale după care se dau copii fiecăreia dintre ele, iar originalul era remis autorității ce numise juriul de onoare.

Fiecare parte, avea facultatea de a declara că nu este mulțumită de deliberarea juriului, că prin urmare, verdictul lui nu este suficient pentru a repara ofensa ce a dat naștere procesului de onoare. În consecință, ele, (părțile), aveau trei zile succesive dela publicarea verdictului, în care timp, fie în scris, fie verbal, puteau expune dorințele și doleanțele lor autorității ce convocase juriul, autoritate ce putea confirma verdictul, sau putea convoca un nou juriu a cărui decizie era dată fără apel.

Ambele părți erau obligate a se opri la judecata definitivă a juriului. Nerespectarea unei astfel de obligațiuni, constituia o gravă abatere disciplinară.

Am spus că juriul avea facultatea de a da o declarație, că nu intervine în conflictul de onoare; o făcea cînd acțiunea ofensatoare fusese determinată de fapte de așa natură, încât din ele rezultă, că ar fi fost mai bine,

ca părțile, să soluționeze între dînezele cum vor crede de cuviință, neînțelegerea ce le stăpînea, rămînînd responsabile de propriile lor acte, față de regulamentele și de legile militare.

* * *

Trec să analizez acum, decretul regal din 28 Mai 1931, Nr. 602, ce printre dispozițiunile de aducere la îndeplinire ale codului de procedură penală, cuprinde și pe cele referitoare la constituirea și funcționarea juriurilor de onoare.

Instituția juriurilor de onoare — afirmă expunerea de motive, — acționează într'o sferă de raporturi, mai mult, particulară. Legiuitorul, dînd particularilor, facultatea de a deferi, juriului de onoare, judecata asupra adevărului faptelor, le-a recunoscut interesul ce ei pot avea, obținînd o decizie efectivă, din partea aceluia organ, pe care l'au ales de comun acord, pentru rezolvarea controverselor lor.

Or, legea care a recunoscut un atare interes, nu putea să se sustragă și să nu înlesnească — în determinate limite — aducerea lui la îndeplinire.

În afară de cele zise, trebuie relevat, că există un interes public, ce necesită o protecțiune și anume, aceea de a opri — cu ajutorul juriului de onoare, — continuarea acelei publicități păgubitoare, care a fost una din cauzele ce a depărtat, „ *exceptio veritatis* „, din procesele de difamațiune și de injurie.

Titlul I, capitolul al II-lea art, 9, spune :

Avînd în vedere art.597 al codului penal, facultatea de a deferi, unui juriu de onoare, judecata asupra adevărului, faptului, se exercită, cînd cei ce compun juriul, au acceptat numirea lor.

Acceptarea trebuie să rezulte dintr'un act scris.

Pe baza cererii ofensatului și ofensatorului, numirea juriului poate fi făcută de președintele tribunalului competente, pentru prima instanță, sau pentru apel.

În temeiul cererii ofensatului și a ofensatorului, nu-

mirea membrilor juriului, mai poate fi făcută de asociațiuni recunoscute, pe cale legală, ca persoane morale, alegându-i dintre persoanele înscrise pe listele formate de aceleași asociațiuni și aprobate de președintele tribunalului.

Dacă din diferite motive, unii dintre membrii juriului lipsesc, sau chiar toți, atunci, fie președintele tribunalului, fie asociațiunile, procedează la înlocuirea lor.

Aliniatul III al art. 9, prevede o garanție mai mare, la alegerea unor persoane, în adevăr, capabile.

Conform art. 10, juriul de onoare se compune din unul sau mai mulți membri, în număr fără soț.

Juriul trebuie să pronunțe verdictul în termen de trei luni din ziua acceptării. Președintele tribunalului poate — din motive grave — proroga acest termen până peste alte trei luni.

Art. 11, cere ca ședințele juriului să nu fie publice. Membrii juriului sunt obligați să țină secret tot ceia ce privește actele lucrate de ei, exeptînd verdictul.

Este interzisă publicarea, în total sau în parte, și chiar în rezumat, sau în chip de informație, a actelor și documentelor ce privesc judecata, făcînd excepție verdictul. Sunt aplicabile aici articolele 684 și 685 ale codului penal—⁽¹⁾

Cînd crede necesar, juriul poate, din inițiativa sa, să asculte martori.

Cînd a fost numit în modurile indicate de art. 9, juriul poate cere documente și informațiuni dela administrațiunile publice, ce sunt obligate să i le dea, exeptînd cazul, cînd se opun motive grave de serviciu.

1) Art. 684: Orcine publică, în total sau în parte, în rezumat, sau cu titlu de informație, actele sau documentele unui proces penal, a cărui publicare a fost oprită de lege, este pedepsit cu amenda de cel puțin 500 lire.

Art. 685: Orcine publică numele judecătorilor, indicînd în acelaș timp și voturile lor individuale, date cu ocazia deliberărilor luate într'un proces penal, este pedepsit cu amenda minimă de trei sute lire.

Penultimul aliniat al art. 11, dă drept juriului să asculte martori. Natural că juriul, poate să recurgă și la alte mijloace de probă. Martorii nu pot refuza să apară în fața unui juriu, numit în condițiunile art. 9, cînd acesta îi chiamă, în interesul procesului. Legiuitorul a crezut util, să investească juriul cu această putere de constrîngere, cu scopul de a înlesni folosirea unui mijloc de probă, ce aproape totdeauna, este indispensabil pentru adevेरirea faptelor. Totuși, s'a limitat concesiunea unei atari puteri, acelor juriuri, care, prin felul lor de numire, nu dau garanții sigure, că nu vor abuza.

Art. 12 stabilește sancțiuni disciplinare, pentru: membrii juriului ce calcă obligațiunile stabilite de al doilea aliniat al art. 10 și de primul aliniat al art. 11, pot fi condamnați la plata unei sume dela 200-2.000 lire în favoarea casei amenzilor.

Dacă martorul a lipsit—fără să justifice un motiv legitim—dela ședințele juriului, numit în modurile indicate de art. 9, dela locul, ziua și ora stabilite, poate fi condamnat la plata unei sume, dela 50-1000 lire, în favoarea casei amenzilor. Condamnările prevăzute de dispozițiunile precedente, sunt pronunțate de președintele tribunalului, ascultîndu-se infractorul, iar pentru executarea lor îngrijește grefierul tribunalului, ținînd seamă de dispozițiunile art. 627 ale codului de procedură penală.

Din complexul normelor examinate, ale decretului regal italian din 28 Mai 1931 no. 602, rezultă în mod clar că juriul de onoare nu poate fi considerat o jurisdicție.

Nu este o jurisdicție penală căci, pe cînd obiectul procesului penal, este adevेरirea ofensei din care derivă necesitatea aplicării pedepsei, judecata de onoare, se dezvoltă după ce s'a stîns infracțiunea și are ca obiect confirmarea adevărului ofensei, *considerată ca ilicit moral, ne productivă de consecințe penale.*

Diversitatea obiectului celor două judecăți, exclude ca

judecata de onoare, să poată fi asimilată unei judecăți arbitrale. Arbitrul, după cum se știe, se substituie judecătorului și în consecință, spre a se avea o atare asimilațiune, ar fi fost necesar ca obiectul activității juriului să fie identic cu obiectul, propriu activității exercitată de jurisdicția civilă. Or, misiunea și funcțiunea juriului, nu este aceea de a decide asupra unei controverse de drept civil.

Juriul de onoare nu este altceva decât un organ de cercetări private, acționând exclusiv în sfera etică a raporturilor sociale, supus, observării unor anumite norme juridice, ce-i asigură o funcționare regulată.

De aceea, juriul nu poate avea alte puteri în afară de cele ce i-au fost atribuite, în mod expres, de lege.

Așa dar, din lipsa unei dispozițiuni exprese, nu pot fi aplicate juriului de onoare și martorilor de el chemați,—ce sunt obligați să dea depoziții,—dispozițiunile legii penale ce se referă la funcționarii publici și la martorii chemați să declare în fața autorităților judiciare.

Asemenea, verdictul juriului de onoare, nu poate fi asimilat sentinței.

* * *

Am arătat în studiul meu, că noul legiuitor penalist italian, în cazul în care *ofensa a fost constituită din atribuirea unui fapt determinat*, dă dreptul a se încredința unui juriu de onoare, judecata asupra adevărului faptelor întimplute, *mai înainte de a se fi pronunțat o sentință irevocabilă*.

Și am analizat această nouă instituție în lumina proiectelor de legi, atât în materie de presă, cât și în materie militară.

Dar, întrebarea ce se pune acum, este aceea de a se ști, când sunt îndreptățite părțile să se adreseze juriurilor de onoare? Direct și imediat ce a avut loc ofensa?

Cu alte cuvinte, în materia infracțiunilor contra onoarei, juriul de onoare, trebuie să substituie autoritățile judi-

ciare ordinare, sau numai să le completeze și în ce măsură?

Două sisteme tind să rezolve problema: primul este acela ce dă drept părții ofensate a se adresa direct Curții de onoare, exceptând cazul când ofensatorul nu acceptă judecata acestui juriu¹⁾, ofensatul având atunci dreptul de a transforma recursul său în reclamațiune înaintea jurisdicțiilor ordinare. Al doilea sistem, constă în apelarea la judecata juriului de onoare, după ce s'a trecut printr'o pronunțare a autorităților judiciare ordinare, asupra cazului de onoare, care, consacrand acordul părților de a fi judecate de un juriu de onoare și de a se proba adevărul, sau dovedi falșitatea faptelor și aserțiunilor, declară stinsă acțiunea penală și trimite părțile înaintea curții de onoare.

În adevăr, al doilea sistem se explică astfel: După ce ofensatul a adresat o reclamațiune autorităților judiciare ordinare, arătând faptele ofensatoare, și cerînd cu insistență să i se adeverească acuzația, ofensatorul este întreat de judecător dacă înțelege să consimtă a dovedi adevărul faptului atribuit reclamantului. Dacă declară că nu consimte, atunci el rămîne supus judecății penale ordinare și se începe procesul penal pentru delictul de injurie, sau de difamațiune, după regulele comune, fără însă a se mai încerca să i se mai admită proba adevărului.

¹⁾ *Giulio Battaglini* în opera sa: *Principii di diritto penale in rapporto alla nuova legislazione*, Milano, 1929, p. 170, citează sistemul propus de colegiul avocaților din Milano; «Istituzione di una Corte d'onore, o, se si voglia, diversamente denominata, col diritto a chi si ritiene diffamato di diffidare il suo diffamatore a presentarsi avanti a tale collegio, perchè esso pronunzii il suo verdetto con le forme riservate inerenti ad ogni giuri d'onore. Se il diffamatore si rifiuta, il diffamato potrà dare querela, e la prova del fatto non potrà esser data, ma almeno l'opinione pubblica saprà che il diffamato sfidò il suo diffamatore a fare esaminare l'accusa da un giuri, e quindi ha fatto tutto il possibile per eliminarla, mentre il rifiuto del diffamatore a presentarsi al giuri darà l'impressione della sua consapevolezza di aver detto cosa falsa».

Dacă însă, reclamantul sau ofensatorul declară că în adevăr, consimte să aibă loc confirmarea faptului atribuit ofensatului, adică reclamantului, acordul astfel stabilit între părți, va fi considerat drept cauză a stingerei acțiunii, iar judecătorul le va trimite înaintea curții de onoare, învestită cu puterile ce i-a atribuit decretul regal No. 602 din 28 Mai 1931 și legea, dispozițiuni pe care le-am analizat în cele ce preced.

În sistemul al doilea, instituția juriurilor de onoare, ce rezolvă controversele în materie de onoare, primește un caracter de organ de drept public, ce succede autoritatea judiciară ordinară. S'a zis că, lezarea onoarei este un delict, ce trebuie de regulă supus regimului riguros al legii penale și judecat de autoritățile judiciare penale.

Numai în mod excepțional, justiția consimte — spre a opri aplicarea sancțiunilor extralegale — ca repararea onoarei să fie încredințată, cu avizul ofensatorului, judecătii jurului de onoare.

Iată în câteva cuvinte, unul din acele capitole inovatoare ale noiei legislații penale italiene.

Toate principiile ce au călăuzit acel legiuitor în materia infracțiunilor contra onoarei, au fost emise în vederea protecțiunii cât mai eficace, a unuia dintre bunurile cele mai scumpe omului, anume: *onoarea*.

Pentru câștigarea și păstrarea acestui bun prețios, omul civilizației moderne, este dator să lupte cu toate calitățile și puterile lui sufletești.

Acesta a fost motivul principal ce a îndreptat gândirea oamenilor de știință și a legislatorilor, către acel mijloc echitabil, urgent, practic și necesar cu ajutorul căruia să-l valorifice și reintegreze, ori de câte ori el va fi desconsiderat de toți acei ce nu-l posedă, nu doresc să-l cucească, sau n'au nimic de pierdut.

Înlăturînd astfel lacunele vechii legislații penale, pe

care o practică îndelungată, o experiență judiciară, le evidențiasse în paguba intereselor colectivității, ei s'au gândit că recunoscînd prin lege existența și valoarea socială și juridică a juriului de onoare, vor realiza acel scop suprem, acel ideal nobil, către care tinde justiția umană, anume *adevărul și dreptatea*.

Iniințarea curților de onoare, inovație a proiectului Orlando, a fost primită cu elogii și de *Enrico Ferri*, de profesorii *Alberto Borciani* și *Vincenzo Manzini*, care în operele lor valoroase au argumentat în sensul următor, aprobarea ideii geniale a ministrului Orlando :

Astfel, iată ce scria Enrico Ferri într'un articol intitulat „*Il progetto Orlando sul reato di diffamazione*“ publicat în revista „*La Scuola Positiva*“ din Ianuarie 1909, studiu republicat mai târziu în volumul „*Studi sulla Criminalità*, seconda edizione, Torino, 1926, pag. 494-503:

„Această noutate a proiectului Orlando, cu siguranță că va da naștere la aversiuni. Dar, dacă se raționează serios, se poate constata că recursul la Curțile de onoare nu este obligatoriu; el este la dispoziția liberei alegeri a reclamantului și trebuie să fie acceptat de reclamat.“

Eu cred — scria Ferri — că inovația va face să dispară inconvenientele celei mai scandaloase publicități judiciare asupra vieții reclamantului, care dacă este inevitabilă și utilă cînd este vorba de oameni cărora li s'au încredințat misiuni publice, este însă de evitat în ceiace privesc referințele relative la viața intimă și privată, pentru care nu predomină interesul social al publicității.

De altă parte, această formă de jurisdicție, preconizată în afară de angrenagiile și de criteriile rigide ale magistraturii ordinare, se anunță ca fiind oportună și utilă în debateri, ce cer criterii de judecată inspirate mai mult din realitatea condițiunilor sociale și a opiniunii publice, decât din litera legii.

Mai cred că aceste Curți de onoare sunt de prefe-

rat judecării juraților cărora eu și alții, odinioară propusesem să li se încredințeze totdeauna procesele de difamațiune.

Augurez, deci că ministrul ce insistă, pentru înființarea ei, să obțină aprobarea creierii acestei instituții, care evident că va ajuta educația socială a poporului va activa controlul și va întări acea participare eficientă a opiniei publice la viața publică, ce constituie una dintre cele mai mari energii sociale în țările anglo-saxone.

Încă din primele edițiuni ale sociologiei criminale, am susținut totdeauna, că recunoașterea legală a juriului de onoare, ar fi unul din cele mai eficiente substitutive penale contra duelului.

Este un principiu de civilizație modernă, care față de instituția medievală a duelului, arată, în mod înțelept, eficacitatea remediului de tactică psihologică indirectă, departe de violența empirică, netemută sau frustrată, a represiei penale.

În concluzie, proiectul Orlando, este desigur un pas înainte, dar este un pas prea scurt și prea timid, mai ales în materia difamațiunii, pentru care ministrul ar fi avut astăzi, sprijinul și consințământul oamenilor de știință, magistraților, presei cotidiene și al parlamentului. Profesorul Alberto Borciani, în remarcabila sa lucrare „*Le offese all'Onore*“, secunda edizione, Torino, 1927, la pag. 202-203, este de părere că, „noua instituție a Curților de onoare, ar scuti tribunalele de o enormă și plictisitoare muncă, ce interesează cel mult părțile litigante.

Ea înlesnește dispariția vechei prejudecăți a duelului.

Curțile de onoare sunt bine venite; ele ar constitui ca și în Spania un exemplu bun și o mândrie a legislației italiene“.

Eminentul profesor *Vincenzo Manzini* dela Universitatea din Padova, în monumentală sa operă „*Trattato di Diritto Penale italiano*“ vol. VII, secunda edizione, pag.

433, sub No. 2516, crede că, dat fiind caracterul delictului de difamațiune, reacțiune juridică adecvată, constă, mai presus de toate, în utilizarea unui mijloc sigur pentru a discredita difamatorul și a reintegra numele bun al difamatorului.

Dacă difamatul disprețuește ofensa și nu reclamă, Statul lasă nedepusă difamațiunea, deoarece interesul public, ce se protejează prin încriminarea acestei infracțiuni, presupune că o determinată persoană a considerat, în mod efectiv, ca ofensator, acul sau cuvântul difamatorului.

Da dacă difamatul vrea să reacționeze pe cale legală contra ofensei și dorește să-și reintegreze propriul său nume, fără să ceară pedepsirea culpabilului, statul n'are vreun interes, sau vre'o rațiune de a se erija în tutorele nobil și zelos al onoarei difamatului, mai mult decât difamatul însuși.

Da aceia, dacă el preferă să recurgă la o judecată de onoare, mai repede decât la o judecată penală, statul trebuie să înlesnească îndeplinirea unei atare voințe cetățenești, redând mai sigur, mai solemn și mai eficace acel verdict de onoare, ce pînă astăzi n'a fost propus decît într'o formă particulară, în baza unei judecări, de multe ori, unilaterală.

Așa s'a născut ideea curților de onoare. Ele oferă un mijloc sigur de evitarea acelor discuțiuni aspre, acelor inversări de părți, acea publicitate jignitoare și scandaloaasă, ce formează actualmente inconvenientele notorii ale judecăților penale, în materia difamațiunilor.

Recursul la curțile sau juriurile de onoare, nu trebuie să fie obligatoriu, fiindcă aceasta ar duce la suprimarea încriminării difamațiunii.

Pot exista cazuri și circumstanțe pentru care ar fi preferabilă judecata penală, de pildă, în ipoteza unui recidivist, sau a unui anormal.

Este logic ca totdeauna ofensatul să aibă dreptul la alegerea liberă a uneia dintre cele două căi de urmat, în

valorificarea și restaurarea onoarei sale depreciate.

Intemeiat pe cele expuse în lucrarea de față concluzia mea este următoarea :

1) Sunt pentru noul criteriu distinctiv dintre injurie și difamațiune, fiind practic și ușor de stabilit în fiecare caz.

2) Nu sunt pentru eliminarea completă a principiului „*exceptio veritatis*“. El trebuie menținut în cazurile în care *interesul public*, cere proba adevărului faptului ofensator.

Interzicerea probei era, de altfel, riguros restrânsă, în legislația penală franceză, (legea din 29 Iulie 1881 și aceea din 1819), numai la cazurile de difamațiune comisă față de particulari.

Dar, proba era autorizată, din contră, în materie de difamațiune față de funcționari și alte persoane, a căror activitate avea un caracter public.

De altfel, ni se pare lucru grav ca legea să împiedice probarea faptelor, mai ales în materia injuriilor, unde totul trebuie să se adune pentru stabilirea stării de spirit a inculpatului, în momentul săvârșirii infracțiunii, aceasta cu scopul de a se putea clarifica neculpabilitatea și diminuea sau mări responsabilitatea.

3) Sunt pentru creierea *jururilor de onoare* după modalitățile expuse în raportul ce am adresat celui de al 3-lea congres internațional de drept penal, ce va avea loc la Palermo, în Mai 1932.

4) Admir restul dispozițiilor noului cod penal italian, cu privire la infracțiunile contra onoarei, inovațiuni bine justificate juridicește și conforme cu realitățile vieții.

Augurez deci, ca sănătoasele și judicioasele idei ale legislației penale italiene din ultimii doi ani, rezultate dintr-o veche și solidă experiență de zi cu zi, inspirate din lumina neoclasicismului contemporan ce domină știința penală de pretutindeni, să-și găsească aplicările lor folositoare și în celelalte țări civilizate.

JEAN MORUZI

BIBLIOGRAFIA

Lavori preparatori del codice penale e del codice di procedura penale, Volume V, parte II e III.

ALFREDO POZZOLINI — „L'Exceptio veritatis“ nei delitti contro l'onore nel nuovo diritto penale italiano, Pisa, 1931.

BRUNO CASSINELLI — Il nuovo codice penale commentato articolo per articolo e raffrontato col codice abrogato, Roma, 1931.

ARTURO DEL GIUDICE — Il progetto del nuovo codice penale italiano. Esposizione critica e note illustrative, Napoli 1928.

SILVIO LONGHI — Per un codice della prevenzione criminale, Milano 1922, pag. 101-105, 174-177, 356-383 și 445-455.

G. ALLEGRA — Il criterio distintivo tra ingiuria e diffamazione nel nuovo progetto di codice penale : in „Rassegna penale“, 1929, pag. 853.

BRIZZOLARI, — L'ingiuria e la diffamazione nel progetto del nuovo codice penale : in Riv. giur. trident, 1928, pag. 47.

V. MANZINI — Trattato di Diritto Penale vol. VII. pag. 243-484.

ENRICO FERRI — Il progetto Orlando sul reato di diffamazione, in „Scuola positiva“, 1909, pag. 15,

S. LONGHI. Le corti d'onore, in „Nuova Antologia“, 1909 și în „Dizionario penale“ 1920, Leggi speciali, parte I, pag. 52.

ALBERTO BORCIANI — Le offese all'onore Torino, 1924.

CARLO SALTELLI — ENRICO ROMANO DI FALCO — Commento Teorico — pratico del nuovo codice penale, vol. II, parte seconda, Roma, 1930, IX, pag. 954.

EUGENIO FLORAN — La Teoria psicologica della Diffamazione — Studio Sociologico-Giuridico — con prefazione di Enrico Ferri, seconda edizione Torino, Bocca, 1927.

Disposizioni di attuazione del codice di procedura penale. Regio decreto 28 maggio 1931, No.602. Roma, 1931, IX.

Tabla de materii

*Prefața D-lui Profesor Universitar și Decan
Vincenzo Manzini.*

	Pag.
I	
Introducere	9
Definiția onoarei	15
Delictul de injurie	21
Delictul de difamațiune	25
Principiul „exceptio veritatis“	28
Procedura de judecată a art. 597	31
Ofensarea memoriei defuncțiilor	32
Imunitatea art. 598	33
Ofensele reciproce	35
Iresponsabilitatea din art. 599	35
II	
Ofensarea onoarei, în alte delicta	37
Delictul de ultragi	40
Delictul de calomnie	46
III	
„Exceptio veritatis“ și opiniunile profesorilor Pozzolini, Manzini și Borciani	48
VI	
Curțile de onoare și proiectul Orlando din 1908	52
Curțile de onoare în materie de presă	55
„ „ „ „ „ militară	58
Decretul Regal italian din 28 Mai 1931-Nr. 602 asupra juriului de onoare	61
Curțile de onoare trebuie să substituie autoritățile judiciare ordinare, sau numai să le completeze și în ce măsură?	64
Concluzie	70
Bibliografie	

DE ACELAȘ AUTOR *)

1. Școala juridică în dreptul penal italian.
2. Studiul dreptului penal și al științelor criminologice în Roma.
3. De la Territorialité à l'Exterritorialité des lois pénales. Bucarest, 1926.
4. Sistemul penitenciar pozitivist.
5. Problema cauzalității în dreptul penal.
6. Fundamentul juridic și sociologic al prescripțiunii penale.
7. Principiile directive ale procesului penal.
8. Originile criminalității.
9. Un viitor auxiliar al Ministerului Public.
10. Le Travail Pénal. Bucarest. 1929.
11. Evoluția școalelor penale și nouile tendințe doctrinare în dreptul penal.
12. Metodele științifice și aplicările lor în dreptul penal.
13. Vincenzo Lanza și doctrina sa penală.
14. La nouvelle méthode de „Téléiconotipia“, ou de transmission à distance des images în „Etudes Criminologiques“, première année, Paris, Nr. 1/1925.
15. Considerazioni sul Congresso internazionale di diritto penale di Bucarest: „Il Pensiero Giuridico Penale“. Messina, Anno II—Fasc. II 1930—VIII pag. 78—86.
16. La definizione, l'oggetto e i limiti del diritto penale fiscale: în „La nuova legislazione italiana.“ Varese, Anno I, fasc. I Dicembre 1930, pag. 7/43—10/46. urmarea în Anno II fasc. 1—II—1931. IX pag. 11/127—14/130.
17. Un revoluționar în știința penală a secolului al XIX-lea, București, 1930.
18. La concezione del delitto politico e l'art. 8, del nuovo codice penale italiano: în „La nuova legislazione italiana“, anno II, fasc. V, VI VII, pag. 88, 1931 IX, Varese.
19. Le jury d'honneur et le délit de diffamation. (Rapport adressé au III-ème Congrès international de droit pénal. Palerme, Pâques, 1932).
20. La corte di assise nella nuova procedura penale italiana; în volumul „Scritti Teorico-Pratici sui nuovi codici penali italiani.“ 1931 Messina.

*) Studiile dela numerele 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, au fost publicate în „Revista de drept penal și știință penitenciară românească“ între anii 1926-1930.